

Tervakset 30 vuotta

Suomi
Finland
100

s. 23

Joululehti Tervakset 2017

Sukuseura Tervo-Tervonen ry:n jäsenlehti

Ruskan väriloistoa

Teksti ja kuva: Ari Tervo, Kajaani

Syksyn saapuessa valo vähenee ja luonto valmistuu talveen. Monen mielestä elämme tällöin vuoden ikävintä aikaa ennen lumen tuomaa valoa. Kuitenkin syksyn valoisat päivät, silloin kun niitä on, voivat olla väriloistoltaan vuoden kauneinta aikaa. Kasvit hajottavat lehtivihreän ja ottavat nämä hajoamistuotteensa rungon sisään seuraavaa kasvukautta varten. Näin kasvin muut väriaineet pääsevät näkyville ja luonto värjää lehdet ja varvut väriloistoon vailla vertaa. Värit hehkuvat keltaisesta punaiseen. Kelpaa siinä luonnossaliikkujan nautiskella ruskan antimia.

Paras ruska tulee, kun syksyn sateet pysyvät vähäisinä ja yöpakkaset antavat kasveille käskyn lehtivihreän hajottamisesta. Mennyt syksy oli lämmin ja sateinen, joten ruska ei saavuttanut parasta loistoaan. Kuitenkin myös viime syksynä näimme paikoin hienoja värejä. Aurinkoisia päiviä sattui harvakseltaan, joten ruskaretket eivät saaneet sille kuuluvaa arvoa. Lapissa paras ruska on ajoittunut syyskuun puoliväliin ja etelämpänä sitten sen jäl-

keiseen aikaan ilmojen kylmetessä. Syksyn myrskyt voivat tiputtaa lehdet puista, ennen kuin niiden väriloisto on parhaimmillaan. Maaruska on parhaimmillaan Lapissa ja nimenomaan sen tuntureilla.

Moni tallentaa ruskan värit kamerallaan. Näistä voi saada hienoja tauluja. Aurinkoisina ja tyyninä päivinä veden ääressä oleva ruska peilaa kuvansa veden pinnasta ja antaa lisää väriloistoa valokuvaan. Olin katsonut oheisen valokuvan paikan jo valmiiksi kuvausta varten, kunhan vain aurinko ja tyyni päivä kohtaisivat. Tämä tapahtui vasta loka-kuun 8. päivänä. Onneksi lehdet säilyivät puissa sinne asti. Ilmeisesti Kajaaninjoen ranta oli tuulelta suojainen juuri siltä kohtaa. Kuvauspäivästä meni vain kaksi päivää, ja voimakas syystuuli vei lehdet mennessään, joten kuvaus tapahtui viime tipassa. Ehkä ensi vuosi on parempi ruskavuosi. Tätä odotellessa pitää keskittyä kuvaamaan muita kohteita.*

Tässä numerossa

Ruskan väriloistoa	2
Hyvä sukuseuran jäsen	3
Sukuseuran hallitus ja toimihenkilöt	4
Tervo-Tervosiin liittyvää kirjallisuutta	4
Miten tulit sukuun	5
Sukuseuran hallitus uusiutuu	5
Perhepalsta	6
Pirkko Kaarina Tervo 90 vuotta Helsingissä	7
Seppo Tervo - ikiliikkuja jo 80 vuotta	8
Sirkka Tervonen 70 vuotta 6.1.2017	10
Kirjaesittely	11
Nuorenparin kihlajaismatka Ouluun 1800-luvulla	12
Kaisa ja Antti Kovalaisen tarinan taustaksi	14
Joulumuistoja	16
Tervakset-lehti 30 vuotta	18
Palasia Tervaksien alkutaipaleelta	19
Suomen suuri vuosi 2017	23
Elämäni polku	24
Seuran sukukokous 2017 Joutsassa	27

Tervakset

joululehti 2017

Sukuseura Tervo-Tervonen ry
perustettu v. 1984 Paltamossa

<http://tervotervonen.sukuseura.fi>

<https://fi-fi.facebook.com/sukuseuratervotervonen/>

Toimituskunta
Kirsti ja Timo Tervo

Painopaikka
Julkaisuapu Oy Delta Helsinki

Ilmoitushinnat
koko sivu 80 €, ½ sivua 40 €
ja ¼ sivua 20 €

Etukannen taustakuva
Ilotulitus Kajaanissa 31.12.2015
Ari Tervo

Hyvä sukuseuran jäsen!

Tänä vuonna Suomi täyttää 100 ja Tervakset 30 vuotta. On siis syytä juhliin.

Tähän Tervaksien 30-vuotisjuhlanumeroon on koottu muutamia mielenkiintoisia juttuja ja tietoja, jotka valottavat lehtemme alkutaivalta. Mukana on mm. ensimmäisessä Tervaksissa julkaistu sukuseuran esimiehen Esa Tervosen tervehdys, jonka sanoma on edelleen ajankohdainen (s. 21). Kovin paljon tarinaa ei kuitenkaan mahtunut mukaan niistä muutamasta sadasta sivusta, jotka lehdessä on vuosien varrella julkaistu.

Kuluvan vuoden aikana olemme voineet - ja vielä voimme - juhlia itsenäisen Suomen taivalta esimerkiksi osallistumalla juhluvuoden tilaisuuksiin. Tämän vuoden Tervaksiin olemme koonneet muutamia tietoja, jotka valaisevat Suomen tasavallan kehitystä näiden sadan vuoden aikana (s. 23).

Sukukokouksemme pidettiin tänä vuonna Joutsassa, ja perinteen mukaan kokoonnuimme aluksi Joutsan sankarihaukalle kunnioittamaan ja muistamaan niiden esivanhempiemme työtä ja elämää, jotka joutuivat maksamaan Suomen itsenäisyydestä, sen alkuaikojen kuohunnoista kovimman hinnan, elämänsä. Se oli hinta, jonka itsenäisyyden säilyttäminen vaati.

Lämpimät kiitokseni kesäkokouksen onnistuneista järjestelyistä erityisesti Osmo Tervolle. Sukukokouskuvat ovat sivuilla 27—28.

Kokouksessa vaihtui yksi seuran hallituksen jäsen. Mikko Tervonen halusi luopua hallituspaikastaan, ja hänen tilalleen kokous valitsi Mauno Palon. Suuret kiitokset Mikolle ahkerasta hallitustyöskentelystä ja Mauno, vielä kerran: tervetuloa mukaan.

Kokouksessa valitsimme seuralle myös uudet toiminnantarkastajat. Entiset tarkastajat Pirkko Chydenius ja Antti Helki halusivat luopua tehtävästä, ja uusiksi toiminnantarkastajiksi valittiin Eva Tervonen ja Anne Linolahti. Lausun seuran puolesta suuret kiitokset väistyville toiminnantarkastajille ja toivotan Evan ja Annen lämpimästi tervetulleiksi uusiin toimiinsa.

Toivotan kaikille

*Hyvää joulua 2017
ja onnellista uutta vuotta 2018!*

Timo Tervo
sukuseuran esimies

Sukuseuran hallitus

Tervo Timo, esimies

Rastaantie 44, 70340 Kuopio

p. 040 828 3652

timou.tervo@gmail.com

Palo Mauno, varaesimies

Viheriäläntie 46, 94500 Lautiosaari

p. 040 529 1335

mauno.palo@gmail.com

Leinonen Kaija

Kuurnantie 76 C, 87200 Kajaani

p. 050 402 1775

kaijahellevi.leinonen@gmail.com

Mäkinen Terhi

Lepikontie 2a, 88300 Paltamo

p. 040 735 1030

terhi.makinen@paltamo.net

Tervo Juha

Kumpukiventie 1, 90240 Oulu

p. 044 240 2802

tervojuhac@gmail.com

Tervo Osmo, rahastonhoitaja

Viisarimäentie 221, 41660 Toivakka

p. 040 090 1625

osmo.tervo@luukku.com

Tervo-Heikkinen Tarja

sukuseuran sihteeri

Romanianraitti 3, 70820 Kuopio

p. 040 779 7972

tarjath@live.fi

Tervonen Ilpo

Halosentie 55, 98100 Kemijärvi

p. 040 569 8720

ilpo.tervonen@kemijarvi.fi

Timonen Marja-Leena

Mäystintie 9, 90230 Oulu

p. 045 878 2648

marjaleena.timonen@gmail.com

Toimihenkilöt

Tervo Kirsti

Tervakset-lehden toimittaja

Rastaantie 44, 70340 Kuopio

p. 040 536 0024

kirsti.tervo@gmail.com

Tervonen Lauri

www-sivut

Nuottakunnantie 3 D 21

02230 Espoo

p. (09) 881 1430

lauri.tervonen@xx.com

Tervo–Tervosiin liittyvää kirjallisuutta

Jaalangan Tervot, toim. Kalevi Tervonen 1998, Gummerus Jyväskylä. 443 s.

Sotkamon Tervot ja lisäyksiä Jaalangan Tervosiin. Sukutietojen kokoajat Anna ja Olavi Tervo, toim. Kirsti ja Timo Tervo. Julkaisupu Delta Helsinki 2011. 297 s.

Romppainen Hannu: Kuninkaallinen Kajaanin pataljoona. Ruodut, päällystö ja sotamiehet rajaseudun turvana 1788–1809. Oulu 2008. 475 s.

Tervo Kari: Sotkamo - Kainuun etelä. Kainuun ympäristökeskuksen raportteja 1 / 2008. 380 s.

Hietämäki Bertta: Melalahden ihmisistä ja taloista. Helsinki 1993. 526 s.

Hietämäki Bertta: Amerikan täti 1887- 1968. Pilkahduksia yhden siirtolaisen elämästä. Omakustanne 2014. 100 s. Kirja ilmestyi vuonna 2014, ja käsikirjoitus sekä siihen liittyvä aineisto on luovutettu Siirtolaisinstituutin arkistolle (Eerikinkatu 34, 20100 Turku)

Keränen Jorma: Paltamon seurakunnan historia. Paltamon srk. 1977. 254 s.

Keränen Jorma Romppainen Hannu: Paltamo, Kainuun emäpitäjä. Paltamon kunta. 2013. 1008 s.

Romppainen Hannu: Kainuun emäpitäjän historiaa rappasodista toiseen maailmansotaan. 2011

Hakasuo - Länsiranta- Varisniemi kyläkirja. Elettyä elämää entisajoista tähän päivään. Toim. Leinonen & Huotelin. Hakasuon kyläkirjapiiri. Yli 600 sivua.

Kemppainen Satu - Pykäläinen Lauri: Kainuun Opisto 100 vuotta 1909- 2009.

Kauhanen Jouni - Lavento Mika: Historian lastuja Oulujärven rannalta. Säräisniemen Museo ja Kotiseutuyhdistys ry. 2013. 245 s.

Turpeinen Oiva: Mustan kullan maa. Tervan matka maailmalle. Oy Amanita Ltd, Somero, 2010. 200 s.

Samuli Paulaharju: Kainuun mailta. V. 1922 ilmestyneestä teoksesta ilmestynyt uusi korupainos. 300 s.

Veikko Leinonen: Vuolijoen historia. Korvesta kunnaksi. Vuolijoen Maaseutuyhdistys ry. 2017. 416 sivua.

Kolmen kosken kylä. Tarinoita kolmen kosken kylästä. Toim. Anja Itkonen. Uura-Iijärvi kyläyhdistys ry. 2012. 564 s.

Uva: kolmen kirjaimen kylä. Toim. Jouko Möttönen. Uvan kyläyhdistys. 2007. 536 s.

Miten tulin sukuun?

Teksti ja kuvat: Kirsti Tervo, Sonkajärvi

Rakkaus toi minut Tervon sukuun. Olen syntynyt Vieremän Salahmilla, omaa sukuani Lindroos. Juureni ovat myös lännessä, sillä isäni oli kotoisin Turusta ja tuli "naisen perässä" Savoan.

Puolisoni Paavo oli syntynyt Vieremän Rikulis-sa. Isä oli Kusti ja äiti Matleena o.s. Laukkanen. Heillä oli kahdeksan lasta, neljä tyttöä ja neljä poikaa. Mieheni oli toiseksi nuorin.

Olimme 18-vuotiaita mieheni kanssa, kun meidät vihittiin Vieremän kirkossa v. 1964. Olimme *muka* aikuisia - näin voin todeta jälkikäteen.

Saimme kolme lasta: Mika, Marko ja Mia, aina kolmen vuoden välein. Lastenlapsia on seitsemän, joista kuusi on poikia. Vasta viimeisin oli tyttö. Tervon suku on kyllä turvattu, kun pojista viidellä on sukunimi Tervo. Olen jo isomummu kolmivuotiaalle Emilia Aleksandrille, ja hänenkin sukunimensä on Tervo.

Puolisoni Paavo nukkui pois pari vuotta sitten. Meille kerkesi tulla täyteen 51 yhteistä vuotta. Olin Paavon omaishoitajana yli kolme vuotta. Tä-

mä aika opetti minulle paljon. Voin kuitenkin sanoa: rakkaus ei kadonnut - se vain kasvoi!!

Sydämeistäni voin sanoa, että oikea Tervo osui kohdalleni - luotettava, perheestä huolehtiva, työteliäs, rehti suomalainen mies.

Kunnialla kannan Tervon nimeä ja olen siitä ylpeä! ✨

Kirsti Tervo.

Kirsti ja Paavo Tervon kihlajaiskuva.

Sukuseuran hallitus uusiutuu

Sukuseuran tämän vuoden vuosikokouksessa valittiin hallitukseen **Mauno Palo**. Hän esittyy tässä Tervasten lukijoille.

Olen syntynyt Kemin maalaiskunnassa Taivalkosken rannalla ja asunut tällä tienoolla melkein koko elämäni - paria Kemin vuotta lukuun ottamatta. Nykyään paikan nimi on Keminmaa. Tervo-Tervosen sukuun liityn vaimoni kautta, jolla on sukulaisia sekä Tervosissa että Leinosissa. Niinpä liityin sukuseuraan pari vuotta sitten, kun tämä yhteys sukuun löytyi.

Olen hurahtanut sukututkimukseen v. 1984. Isäni oli tilannut suvustaan papintodistuksen, mutta hän ei tutkinut sukua. Hänen kuoltuaan sain käsiini tuon papintodistuksen ja aloin tutkia. Kävin sukututkimuksen perus- ja jatkokursseja. Uusia sukututkimuksesta innostuneita olen varoittanut, että tietäkää se, että jos aloitatte sukututkimuksen,

Kuva: Hannu Mustonen

se vie teidät niin tiukasti mukaansa, ettei sitä köyt-tä katkaise muu kuin viikatemies.

Sukuseurassa ja sen hallituksessa haluan tehdä kaikkea, mitä osaan. Olen jo yrittänyt etsiä eri puolilta Suomea tähän sukuun kuuluvia. ✨

Perhepalsta

Onnittelemme pyöreitä vuosia täyttäneitä*

90 vuotta

Maire Vartiainen, Sotkamo
Pirkko Tervo, Helsinki

80 vuotta

Asko Aho, Kullavik, Ruotsi
Raili Härö, Joensuu
Elna Alatalo, Kestilä
Terttu Makkonen, Louhi
Otto Tervo, Espoo
Tiina Aho, Kullavik, Ruotsi
Seppo Tervo, Sotkamo
Hilja Himanen, Savitaipale

70 vuotta

Anja Rautiainen, Paltamo
Seija Pihlava, New York, USA
Sirkka Tervonen, Paltamo
Pirjo Mikkola, Vantaa
Marja-Leena Laiho, Hirvas
Pekka Tervaniemi, Mikkeli
Richard Tervo, Canton,
Michigan, USA
Tuula Leino, Tampere
Eero Tervonen, Kangasniemi
Sirkka Tervaniemi, Mikkeli
Teuvo Keveri, Tornio
Heikki Tervonen, Mikkeli
Kaija Tervonen, Paltamo
Ossi Tervonen, Vaala
Riitta-Kaisa Pesonen, Helsinki
Marja-Liisa Tervonen, Lahti
Lea Jylhä, Helsinki

60 vuotta

Kare Tervonen, Espoo
Helena Tervonen, Espoo
Kaisa Tervonen-Arnkil, Helsinki
Kaisu Tervonen, Kuluntalahti
Sinikka Herttua, Turenki
Olli Tervonen, Kerimäki

**tilanne lehden painoon mennessä*

Uudet varsinaiset jäsenet

Kirsi Tervo, Hollola, jäsennumero 538
Ilona Kytö, Tuusula, jäsennumero 539
Unto Tervonen, Ylihärmä, jäsennumero 540

Poisnukkuneet**

Matti Tervonen, Kajaani, jäsenno 24
Antti Tervonen, Kajaani, jäsenno 182
Marti Tervo, Sotkamo, jäsenno 470
Jenni Tervonen, Savukoski, jäsenno 412

***omaisilta julkaisulupa*

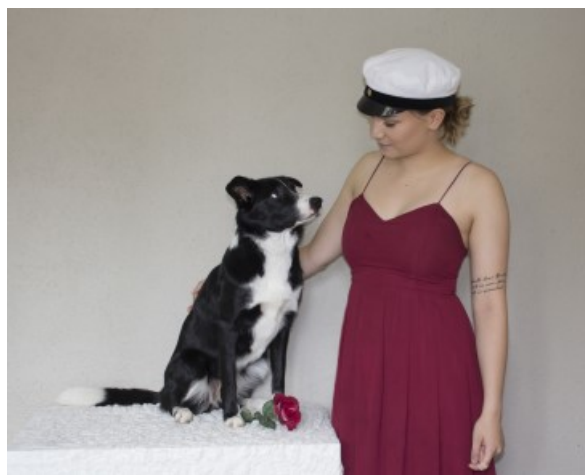
Syntymäpäivä

Aaro Tervonen täytti 95 vuotta 15.7.2017. Syntymäpäiväkahvit juotiin Parikkalan Peruspohjassa.

Kuvan lähetti tytär Anja Häkkänen (o.s. Tervonen).

Ylioppilas

Kuvassa tuore ylioppilas Anniina Heikkinen ja Halla-koira Kuopiossa.

Kuvan lähetti Tarja Tervo-Heikkinen.

Pirkko Kaarina Tervo 90 vuotta Helsingissä

Kirsti ja Timo Tervo kävivät tapaamassa juhluvuottaan viettävää Pirkkoa.

Pirkko Tervo (o.s. Tuhkanen) vie meidät lämpimän huumorin saattelemana istumaan olohuoneeseensa Helsingin Töölössä. Olemme heti kuin vanhat tutut, saman sukuseuran jäsenet, joiden on helppo tarinoida menneistä ajoista ja meidän vieraiden kuunnella karjalan murteen sävyttämää kerontaa.

Pirkolla on sukua Kuopiossa, josta hänen iso-isänsä muutti Viipuriin. Pirkon Uuno-isä valmistui kansakoulunopettajaksi, ja niinpä Pirkko syntyi Lappeella, jossa isä oli Tirilän koulun opettajana. Pirkolla oli kolme sisarta ja kaksi veljeä.

Rintamalle tyttöjen ei tarvinnut sota-aikana mennä, mutta 17-vuotias Pirkko joutui lotan tehtäviin kotiseudullaan. Lappeenrannassa annettiin sodan loppuvaiheessa evakuoitintääräys. Isä is-pääällikkönä antoi määräyksen kunnan omistamien tavaroiden siirrosta, ja kun vahvempia kantajia ei löytynyt, isä ja kaksi tyttärtä tarttuivat Lappeen Tirilän koulun urkuharmoniin ja kantoivat sitä kaksi kilometriä. Kun Pirkon selkäkin oli jo huono ja raskaan esineen kuljettaminen rasitti muutakin ruumista, edessä oli sairaalareissu, ja lotan työ loppui siihen.

Sodan päätyttyä Pirkko palasi lukion 7. luokalle ja kirjoitti ylioppilaaksi Helsingissä v. 1946. Martti-puoliso, Kuopion piirieläinlääkärin poika, löytyi Kuopiosta. Häitä vietettiin v. 1948. Perheeseen syntyi poika pari vuotta myöhemmin.

Martti Vilho Tervo oli syntynyt Kajaanissa 1923, hänen ukkinsa oli **Alarik Tervo**. Sukujuuret vievät Jaalangan Tervosten esi-isä Juho Tervoseen asti. Martti Tervo kuoli v. 2004.

Pirkko ja Martti Tervo valmistuivat opettajiksi Jyväskylän opettajakorkeakoulusta v. 1955. Pirkko oli opettajana Eräjärvellä ja Viitasaarella, ja voitiinpa nähdä nuoren opettajan taittavan matkaa moottoripyörälläkin. Työn ohessa muutamana vuotena Pirkko ja Martti suorittivat yliopistollisia arvosanoja psykologiasta ja kasvatustieteestä ja perehtyivät lastensuojeluun. Siihen aikaan ei ollut vielä erityisopettajakoulututusta, ja siksi nämä opinnot riittivät siihen, että he saivat paikat Helsingistä erityisopettajina. Rehtorin työtä ala-asteella riitti Pirkolla eläkeikään 56-vuotiaaksi asti. Vielä senkin jälkeen Pirkko teki mielellään opettajan sijaisuuksia erityisluokilla.

Kun kysyn, mikä on ollut eläkevuosina parasta, Pirkko sanoo, että vaikka oli hienoa palata opettamaan, parhaita olivat ne vuodet, jolloin hän sai hoitaa lapsenlastaan kolmevuotiaaksi asti molempien vanhempien ollessa töissä. Kun unestaan herännyt lapsi huuteli sängystään ”puuloo”, toive täytettiin heti.

Vieraanvarainen emäntä hyvästelee meidät lämpimästi ja kutsuu toistekin käymään. ✨

Pirkko Tervo (kuva kotialbumista).

Seuraava sukukokous 28. -29.7.2018 Sotkamossa.

Tervetuloa!

Tarkemmat tiedot jäsenkirjeessämme ja nettisivuillamme kesällä.

Seppo Tervo - ikiliikkuja jo 80 vuotta

Teksti ja kuvat: Tarja Tervo-Heikkinen

Isäni **Seppo Tervo** syntyi heinäkuun viimeisenä päivänä 80 vuotta sitten Aino Härkösen esikoisena ja puoliso Väinö Tervon toisena poikana. Karkauspäivänä viisi vuotta aiemmin syntynyt Väinön esikoinen Keijo oli jäänyt äidistään orvoksi jo alle vuoden iässä. Ensimmäiset vuodet elämästä eivät olleet seesteisimpiä juuri sodan alla syntyneelle Sepolle, mutta niin vain kasvava perhe selvisi evakkomatkastakin. Kotipaikka vaihtui Rahvaanmäen syntymäkodista lapsuusaikana useampaankin kertaan, mutta aina viisikymmenluvun puoliväliin saakka koti oli Sotkamon Tuhkakylällä. Koulunkäynti jäi kansa- ja jatkokouluun, vaikka päätä olisi voinut ollakin todistuksesta päätellen, kun siellä ei kiitettävien lisäksi ole kuin yksi viitonon – laulusta.

Puu ja rakentaminen ovat kulkeneet Sepolla verenperintönä. Isä Väinö oli puuseppä ja kirvesmies, ja räätälinäkin työskennellyt isoisä Lauri toimi aikanaan myös isoherrana uitossa. Niinpä Sepokin odotti poikasena kiihkeästi päivää, jolloin pääsisi pienempien sisarusten hoitamisesta isän mukana ”oikeisiin töihin”. Ne oikeat työt eivät olleet tuolloinkaan aivan nurkan takana ja kulkuyhteydet ja -välineetkin olivat hieman toista kuin nykyään.

Ensimmäinen työpaikka oli toisella puolella Sotkamo, Soidinvaaran koululla lautapoikana. Nykyisen kartan mukaan matkaa kotoa tuli reilut 40 kilometriä, ja 15-vuotias Seppo taittoi matkan isän kanssa polkupyörällä. Joskus loppumatkan kyyti saatiin kirkonkylältä kunnan autossa. Töissä

vierähtikin sitten koko viikko maanantaista lauantaihin. Pyhän seutuna käytiin kotona ja maanantaina lähdettiin taas töihin. Kouluja Seppo pääsi rakentamaan myöhemminkin. Vuokatin emäntäkoulu ja Tenetin koulu sekä Nimisenkankaalla oleva Lontan koulu ovat saaneet iskuja Sepon vasarasta. Kirkonkylällä toimivalle Salmelan koululle nousi puolestaan talousrakennus.

Oma tupa – oma lupa, kotia itselle ja toisille rakentamassa

Sepon ollessa kuudentoista alkoi rakennuspuiden kaato Nimisenkankaalla. Rintamamiestilalle rakentui Honkala-niminen talo perheen voimin. Pieni perhe oli kasvanut, ja taloon syksyllä 1954 muutti äidin ja isän lisäksi yhdeksän lasta. Rakennusten ympärille raivattiin pellot ja navettaan saatiin hankittua muutama lehmä ja hevonenkin. Nimisenkankaalta työreissut isän kanssa suuntautuivat usein kirkonkylälle, jonne matkattiin yhdellä polkupyörällä. Matka taittui niin, että toinen ajoi pyörällä jonkun kilometrin, jätti pyörän tien sivuun ja lähti kävellen eteenpäin. Kun perässä tullut kävelijä tuli pyörän luo, hän ajoi kävelijän kiinni ja jonkin matkaa eteenpäin ja jätti sitten puolestaan pyörän odottamaan takaa tulijaa. Näin ei kummankaan tarvinnut kävellä koko matkaa.

Viisikymmenluvulla ympäri Kainuuta rakennettiin kiivaasti. Sepon vasara on nakutellut nauloja omakotitalojen ja navettojen pieliin lukemattomissa pihoissa. Kysyin isältä, onko hän koskaan laskenut rakentamiensa omakotitalojen määrää. Hän sanoi, että eipä ole tullut laskettua, mutta paljon niitä on. Itsekin muistan lapsena hänen rakentaneen useampaakin omakotitaloa kesässä, joten aika montahan niitä työuralle mahtuu. Suurempia töitä olivat muun muassa Hiukanhovi ja Sotkamon virastotalo kirkonkylällä, Motelli Suvikas Vuokatissa ja vanhusten palvelutalo sekä kauppaoppilaitoksen laajennus Kajaanissa. Jormasjoen ja Pihlajapuron ylitys käy näppärästi siltaa myöten, joita niin ikään Seppo on työurallaan ollut rakentamassa. Siltatyömaita oli myös Vuokatissa.

Naimisiin Seppo meni Maijansa kanssa syksyllä 1958. Aluksi nuoripari asui Honkalan vinttihuo-

Sisarukset Sepon syntymäpäivillä: Markku, Taisto, Seppo, Raili, Väinö ja Eero.

neessa, mutta minun synnyttyäni tilasta lohkaistiin palanen, jolle rakennettiin oma talo. Tuomiahossa asuttiin sitten aina 1970-luvun alkupuolelle, jolloin muutettiin kirkonkylälle. Ja siellä sitten piti tietysti rakentaa itselle talo. Vielä eläkkeelle jäätyään Seppo on ollut rakentamassa omakotitaloa allekirjoittaneen perheelle Kuopioon ja vanhimman tyttäreni perheelle Sotkamoon, vaikka kädet eivät enää kahden loukkaantumisen jälkeen entisen laila totelleetkaan vasaran heiluttajaa.

Vierivä kivi ei sammaloidu

Monessa mukana ollut Seppo on ”virkauransa” aikana toiminut ainakin Sotkamon kunnan yleisten töiden lautakunnassa, valtuuston varajäsenenä, vaalilautakunnassa, rakennustyöväenliiton puheenjohtajana ja taloudenhoitajana, luottamusmiehenä sekä työturvallisuusmiehenä.

Nyt eläkkeelle jäätyä on harrastuksillekin jäänyt enemmän aikaa. Harrastukset ovat nekin liittyneet pitkälti luontoon ja tietysti puuhun. Metsästyks, joka ei aina ole saalista antanutkaan, on ollut kuitenkin mukava tapa ulkoilla. Sotkamon metsästyssseuraan Seppo liittyi 1974, ja hirviporukassa sitä saalistakin joka vuosi on tullut. Muulle metsälle ei enää vuosiin olekaan tullut lähdettyä, mutta muuten metsään kylläkin. Kuluneen kesän aikana on Seppo saalistanut muun muassa mustikoita, vadelmia ja puolukoita jo 450 litraa. On tuossa laskussa mukana mansikatkin, mutta karpalot ja tyrnit vielä puuttuvat, jotka nekin pitää vielä kerätä. Harrastusmielessä Seppo on verstaassaan tehnyt niin huonekaluja kuin kippoja, kuppeja ja kaappikelloja.

Kuorelammella sijaitsevalla kesämökillä vieteään Maija-vaimon kanssa viikonloput toukokuusta pitkälle syksyyn kalastellen ja ympäristöä hoitaen. Mökillä myös kesäkukat ovat Sepon kasvattamia. Kylällä verstashuoneessa talvehtii monta ruukkua pelargonioita, ja onpa siellä pasuunakukkakin, jonka Seppo uhkaa joka vuosi viskata pois, mutta toistaiseksi se on henkensä säilyttänyt.

Talvella, kun ei noita kesän harrastuksia ole, Seppo käy kuntosalilla ja tasapainojumpassa, lenkkeilee päivittäin useita kilometrejä ja lukee. Talviaikaan kirjoja tulee kahlattua muutama hyllymetrillinen. Luettua tulee lähinnä dekkareita, sotakirjoja ja muuta kaunokirjallisuutta. Muutama vuosi sitten isä kysyi minulta, mahtaisiko hän vielä op-

Neljä sukupolvea. Kesällä 2017 Haapaveden Ollilassa Kristan rippijuhlissa otettu kuva. Vasemmalla takana Antti edessä puolisonsa Mirka, keskellä äitinsä vieressä Rosa, sitten Sara ja Krista äärimmäisenä oikealla. Heidän takanaan Santeri. Isoukki Sepon sylissä Jyri ja Aron ja Maija-mummon sylissä Ava. Kameran takana se neljäs sukupolvi eli Tarja.

pia käyttämään tietokonetta, kun laskujen maksu pitäisi tehdä netissä. Minä sanoin että no mikäs ettei, ja isä osti kannettavan tietokoneen. Sitten hän osallistui senioreille tarkoitettulle tietokonekurssille, ja yhdessä alussa katsottiin, miten homma pelittää. Ja miksi ei pelittäisi, kun aina tekniikasta kiinnostunut ja ikuisesti utelias ihminen ryhtyy johonkin. Nykyään iltapäivälehdet tulee luettua älypuhelimesta tai kannettavalta ja laskujen maksu on peruskauraa.

Pari vuotta sitten ajelin isäni kanssa Honkalan pihaan, jossa isän kaksi veljeä olivat remonttipuuhissa. He olivat irrottaneet ulko-oven ja jotain he siitä korjailivat. Kahvit juotuamme lähdimme ajelmaan takaisin mökille, jolloin isäni tuumasi, että onkohan se sukuvika kun ei ikinä pysty olemaan mitään tekemättä vaan aina pitää olla joku projekti menossa. Näkyy sama vaiva olevan noilla velipojillakin. Silloin mietin, että tunnistan kyllä tuon vian itsessäniikin vaikka projektit ovat toisenlaisia, mutta ihan laakereillaan ei vain osaa olla.★

Sirkka Tervonen 70 vuotta 6.1.2017

Pieni nainen suurella asialla suuressa Aasiassa

Teksti: Kirsti Tervo; kuvat: Timo Tervo ja Sirkka Tervosen kotialbumi

Tammipakkasilla syntyi Eljas ja Johanna Tervosen perheeseen Uuran Ensilään neljäs lapsi, **Sirkka Johanna**. Lapsuus, kouluikä ja nuoruus kuluivat neljän veljen ja yhden sisaren seurassa. Käytyään kauppakoulun Kajaanissa Sirkka ajatteli hakea opettajaseminaariin, mutta hän sanoi onnekseen, että jätti hakematta, sillä parempi suunnitelma oli edessä. Oltuaan jonkin aikaa työssä kaupan alalla Sirkka valmistautui lähetystyön tekijäksi.

Sirkka kertoo, että kun hän sai Jumalalta lähetyskutsun, hän vastusteli ensin, mutta kun kutsu tarkentui, Sirkka oli valmis: lähetä vaikka Kiinaan! Siitä alkoikin uteliaisuus Maon Kiinaa kohtaan ja rukous Maon ja Maotsetungin puolesta. Hän luki Kiinassa lähetystyössä olleiden elämäkertoja, mm. Hudson Taylorin elämäkerran, ja vakuuttui siitä, että hän lähtee uskonvaraisesti työhön, ei minkään lähetysjärjestön kautta.

Ryttylän lähetyskoulussa opiskeltuaan 1970-luvun alussa Sirkka matkusti kahdeksi vuodeksi kielikouluun Englantiin. Siellä hän tutustui kiinalaisiin ja pääsi mukaan kiinalaiseen elämään. Suomen kautta hän matkusti Taiwanille, joka tuntui jo tutulta ruokineen ja ihmisineen. Lentolippurahatkin olivat tulleet ajallaan: kello kahdeksalta aamulla, kun lento oli iltapäivällä.

Sirkka opiskeli kiinaa noin vuoden ajan yksityisopettajan kanssa englantia välikielenä kerran viikossa. Myös televisio auttoi oppimaan, joten Sirkka pystyi lukemaan kiinaa, muttei kirjoittamaan. Hän hallitsee 4 - 5000 merkkiä - vertailun vuoksi kerrottakoon, että kiinan kielen noin 70 000 merkistä Taiwanin lukiosta valmistuvat osaavat n. 5000 merkkiä.

Sirkka oli noin 20 vuotta opiskelijatyössä kiinalaisessa Campus Crusade for Christ -järjestössä. Tässä työssä hän tapasi henkilökohtaisesti satoja, jopa tuhansia opiskelijoita vuosittain. Vanhem-

maksi tultuaan Sirkka halusi tehdä seurakuntatyötä. Siihen tarjoutui tilaisuus, kun luterilainen nuori pappi halusi perustaa ns. soluseurakuntia. Johtajuuskoulutuksen Sirkka suoritti Singaporessa. Alussa seurakuntalaisten kanssa opeteltiin vanhoista virsistä tehtyjä ylistyslauluja, joita säestettiin pianolla ja tamburiinilla. Nuoremmat pitivät näistä, vanhoille mummoille se oli vähän vierasta.

Soluseurakunta on kristillinen seurakuntamalli, joka perustuu noin kymmenen hengen soluiksi kutsuttuihin ryhmiin. Kasvaessaan ne jakautuvat useammiksi soluiksi. Solun johtajalla ja jäsenillä on henkilökohtainen yhteys. Sirkka muistelee mieleen painunutta tapahtumaa, tilannetta, jossa kymmenhenkinensolu jakautui kahdeksi. Apulaisensa kanssa hän pesi kaikkien läsnäolijoiden jalat, kirkkoherrankin! Opiskelijoita oli mukana ja soluja syntyi paljon; Sirkan vastuulla oli noin sata henkeä.

Perhetyö oli Sirkan vastuualuetta. Kokoontumispaikkana sekä opiskelija- että seurakuntatyön aikana oli Sirkan koti, jossa oli joskus, esim. joulun aikaan ahdasta 60 – 150 hengen paikalla ollessa. Joulua juhlittiin isolla joukolla, ja Sirkan pikukuleipäurakka oli mahtava. Laulettiin, esitettiin jouluevankeliumi, sillä evankeliumin sanoman levittäminen oli tärkeintä. Sunnuntaisin solut ko-

Sirkka Tervonen

"Sirkan perhettä". Mummu ja lapsenlapset 2000-luvulla.

koontuivat jumalanpalvelukseen omaan luterilaiseen kirkkoon.

Terveysyistä Sirkka palasi Suomeen v. 2002. Se oli melkoista totuttelua. Missä olivat ihmiset ja oliko täällä tosiaan näin kylmä? Entisessä kotiseurakunnassa Paltamossa oli kuitenkin paikka palvella, ja Sirkka on toiminut aktiivisesti seurakunnan luottamustehtävissä usean kauden ajan. Yhteys kiinalaisiin on säilynyt, sillä ystävät kutsuivat melkein joka vuosi 1 - 3 kk:n vierailulle milloin Taiwanille, Manner-Kiinaan, Kanadaan, Indonesiaan tai Singaporeen ja maksoivat matkat. Nyt vierailuja ei ole helppo toteuttaa, koska Sirkka menetti veritulpan vuoksi näön toisestakin silmästään. Keppi on nyt tukena.

Sirkka puhumassa Paltamon seurakuntatalossa kiinalainen juhlahajaku yllään.

Lopuksi Sirkka muistuttaa: ”Minä en ole mitään, Jeesus on kaikki. Jumala on uskollinen ja Hän on vastannut rukouksiin kaikki nämä vuodet.”✱

Kirjaesittely

Partanen Jukka, kirjoittaja: Kansanmies ja patruuna: S.A. Tervo – rakentajan elämäntyö.
S.A. Tervo-säätiö. 2016. 223 s.

Vuorineuvos **Sulo Albin Tervo** tunnettiin pohjoiskarjalaisen elinkeinoelämän ruumiillistumana, jonka sydämenasiana oli maakunnan hyvinvointi. Hänet tunnettiin myös kansanomaisuudestaan ja siitä, että hän tuli toimeen kaikkien kanssa.

Tervon vuonna 1953 Joensuuhun perustama rakennusliike kohosi 1970-luvulla Itä-Suomen suurimmaksi rakennusyhtiöksi. Samaan aikaan hän pisti alulle pohjoiskarjalaisen rakennusviennin Neuvostoliittoon. Myös Kolin matkailun kehittäminen oli hänen sydäntään lähellä.

Kansanmies ja patruuna kertoo vaatimattomista oloista lähteneen pojan noususta maakunnan ykkösvaikuttajaksi. Teoksen on kustantanut S. A. Tervo-Säätiö, jonka Tervo perusti vuonna 1985 tukemaan syöpä-, sydän- ja verisuonitautien tutkimusta sekä erityisesti sotaveteraanien ja vanhusten kuntoutus- ja huoltotoimintaa.

Kirjan alkuosassa kerrotaan, että Sulo Albin Tervo ei koskaan peitellyt sitä, että hän oli lähtöisin köyhästä saloseudun mökistä. Hänen vanhempansa olivat kuolleet jo varhain, joten hänelle ei

jäänyt lapsuudenkodistaan juuri mitään muistoja vanhempiensa suvuista, mitä hän myöhemmin suri kovasti. Sukututkija Tapani Kovalainen laati keväällä 1988 ensimmäisen selvityksen vuorineuvoksen sukujuurista. Löytyi sukuyhteys ruotsalaisesta kaupungista lähtöisin olleeseen Nycopensis-Nykopp-sukuun. Tervon kotipitäjään Nurmekseen suku päättyi 1700-luvun lopussa nimismies Aron Nycopensisin myötä.

Vuorineuvoksen vanhin tunnettu isän sukuun kuulunut esi-isä oli Matti Matinpöika Tervo (1772-1783), joka ilmestyi Nurmekseen v. 1743 avioiduttuaan Vinkerrannan leskiemäntä Riitta Rantosen kanssa. Nurmekseen Matti tuli ilmeisesti Kainuusta tai Pohjois-Pohjanmaalta. Tätä tilaa Tervot hallinnoivat sata vuotta, viimeisenä S.A. Tervon isoisän isoisä Matti Tervo (1790-1856). Seuraavissa sukupolvissa ei ollut talollisia; tutkimuksen mukaan oli torppareita ja tilattomia.

Kirja on mielenkiintoinen elämäkerta rohkeasta rakentajasta. ✱

Kirsti Tervo

Nuorenparin kihlajaismatka Ouluun 1800-luvulla

Teksti: Juhani Kovalainen

Juhani Kovalainen muistelee oman isoäitinsä kihlajaismatkaa 1800-luvulla. Kertomus on Kaisa Kovalaisesta, o.s. Tervonen, joka kirkonkirjoissa oli muuttunut nimeksi Tervo.

Kaisa pääsi ensi kerran käymään Oulussa 1870-luvun lopulla. Hän pääsi tervansoutajien mukana tervaveneessä, kun pestautui näille kaveriksi: siis lupautui laittamaan tervamiehille ruokaa ja juomaa tarpeen mukaan, vuorokaudenajoista riippumatta, koko matkan ajan, mennessä tullen. Yhtään ei tien-nyt etukäteen, kauanko tällainen matka kestäisi, ehkä pari viikkoa tai koko kuukauden.

Oulujärven yli pääsi joskus jopa yhdessä päivässä, kun sattui hyvä myötäinen ja nostettiin vielä purje avuksi. Toisinaan taas oli jatkuvasti vastatuulta, piti soutaa koko ajan eikä matka silti juuri edistynyt. Silloin piti lepäillä ja odottaa tuulen kääntymistä tai tyyntymistä. Kerrottiinpa jopa viikonkin tärväytyneen Oulujärven ylitykseen. Lisäksi Vaalassa laskuvuoroa odottaessa voi kulua monta päivää, sesonkiaikana jopa koko viikko, koska kaikki tervansoutajat saapuivat samoihin aikoihin, Odottaa piti, koska valantehneitä laskumiehiä oli vain muutama.

Vaalankurkussa oli leirejä molemmin puolin jokea. Metsän reunaan oli rakennettu joitakin laavuja kuusen oksista. Laavut oli tarkoitettu sateen-suojaksi tervansoutajille ja muille matkustavaisille, joilla ei ollut omaa telttää. Kaisakin oli ollut tällaisessa suojassa ukkoskuuron ajan. Nyt oli sade päättynyt, ja Kaisa lähti virittelemään tulta ja laittamaan ruokaa omalle venekunnalleen.

Sillä aikaa oli Antin porukka heti Manamansalosta lähdettyään joutunut ankaraan ukkosmyrskyyn Niskanselällä. He olivat kastuneet läpimäriksi ja kangistuneet kylmästä. He pääsivät kuitenkin hyvällä purjetuulella tulemaan Vaalaan. Rantaan saavuttuaan he ensimmäiseksi ryhtyivät rakentamaan nuotiota, mutta silloin he huomasivat, että kaikkien tulitikut olivat kastuneet. Antti sai joukon nuorimpana määräyksen lähteä lainaamaan tulta. Kauempana rannassa roihusi hyvä tuli. Sieltä Antti päätti pyytää tulitikkuja.

Saapuessaan tulille Antti hämmästy! Oletettujen tervamiesten sijasta siellä olikin nuori nätti tyttö. Antti esittäytyi: ”Olen tuolta Paltamon pitäjältä, Neuvosenniemen Karppilasta Antti Kovalainen. Tulin pyytämään tulitikkuja lainaksi, kun omat pääsivät kastumaan.” Kaisa tuli lähemmäksi, työnsi kätensä ja tervehti Anttia kädestä pitäen ja sanoi: ”Tule nyt poikaparka kiireemmän ajaksi tulen ääreen lämmittelemään itseäsi. Minä kahtelen kohta tikkuja, mutta kuivaa ja lämmittele ensin kätesi. Muuten tikut kastuu jo sinun käsistäsi.” Antin lämmitellessä Kaisa laittoi mukin teetä, toi Antille ja sanoi: ”Ryypää tuosta lämmikettä ensihätään.” Samalla hän kertoi olevansa samasta Paltamon emäpitäjästä kuin Anttikin ja Kaisa Tervonen nimeltään. ”Kotini on Kivesjärven Selkälä. Nyt oon Kivesjärven miesten kokkina ja pääsin sillä lailla Oulun matkalle. Koitetaan sitten Oulussa tavata toisiamme. Jos sinne asti joskus päästään.” Antti oli samaa mieltä.

Sillä aikaa kun Antti oli tulitikkuja lainaamassa, olivat toiset jo levitelleet märkiä vaatteitaan sekä etsineet kuivia nuotiopuita. Olivat jopa veistelleet tervaspuusta kiehiset valmiiksi. Antin tarvitsi vain raapaista tulet, ja kohta oli lämmin ja vaatteet kuivattava lieska loimuamassa. Antilla oli niin hyvä mieli tulitikkujen lainausreissusta, että täytyi välttämättä kertoa toisillekin:

”Kun minä lähin tulta lainaamaan niin minulla kävi hyvä säkä. Siellä oli kaunis ja ihana nuori neito yksinään ruokaa laittamassa. Tarjosi vielä minulle kuumaa teetä. Minä tein sen kanssa vielä rehvit Oulussa. Sitten kuha joskus päästään sinne.”

Sitten useita päiviä myöhemmin Oulussa:

Antti oli juuri saanut osuutensa tervatilistä. Hän tunsu itsensä rikkaaksi, kun rahat pullottivat lakkarissa. Antti etsiskeli Vaalassa tapaamaansa tervatyttöä ja löysikin hänet, Kaisan. Antti aloitti puheella: ”Nyt kun me kaksi Kainuunmeren asukasta ollaan päästy ensi kertaa oikean ison meren ran-

nalle, katellaan yhdessä kaupunkia. Kun löyvetään mukavan näkönen kahavila, niin minä pistouvaan sinulle kahavet. Kaisa vastasi: ”Sepä onkin hyvä ajatus. Minä oonki jo jonku päivän täällä kierrellyt ja voin toimia oppaana.” Niin lähtivät nuoret kainuulaiset yhdessä kiertelemään kaukaisessa Oulun kaupungissa. Ensin käytiin nauttimassa leivoskahvit Kaisan tietämässä pienessä kahvilassa. Sen jälkeen ”opas” johdatti heidät ihailemaan kultasepän näyteikkunaa. ”Katso Antti miten kauniita koruja. On kaula-, rinta- ja rannekoruja sekä monenlaisia sormuksia. Ovat varmaan hirmukalliita? Vaikka mukavahan se on joskus niitäkin nähä, vaikka lasin läpi.” ”Kyllä se kauppias näyttää niitä lähempääki, ei tarte lasin läpi tiirata. Mennään sissään”, sanoi Antti.

Kaisan vielä empiessa sisäänmenoa virkkoi Antti: ”Minulla on nyt enempi rahhaa kuin milloinkaan ennen tätä päivää. Jos lähet tuonne liikkeeseen sisälle, niin minä ostan sinulle kihilat. (Antilla oli hallussaan Karppilan perheen tervanmyynnistä saadut rahavarat, joita Antti voi tarvittaessa lainata.)

”Voi Antti kulta! En minä tämmöisestä asiasta osannut uneksiakkaan. Ollaan tunnettu toisemmekin vasta niin vähän aikaa. Mutta jos sinä totta puhut, niin minähän lähen sinun kanssasi tuonne sisälle.” Niinpä he yhdessä menivät sisälle kauppaan.

”Päivää! Löytyykö tästä kaupasta meille molemmille sopivia kultasormuksia?” kysyi Antti. Ja ne hän löytyivät, pienen sovittelun jälkeen. Lisäksi Antti osti morsiamelleen vielä kamee-rintakorun. Sellaista Kaisa ei ollut ennen edes nähnytään. (Tuli kyllä lähes 10 vuotta myöhemmin näkemään. Upseerien rouvien sekä hienojen porvarisrouvien rintamuksissa niitä näki. Mutta eihän Kaisa sitä silloin tiennyt.) Rintakoru esitti korkokuvaa kauniin naisen kasvoista.

Kotimatalle lähdettiin yhtä matkaa, että kihlapari sai mahdollisimman paljon yhteistä aikaa. Molemmat laitettiin samaan veneeseen sauvojapariksi. Tehtävänä oli pitää vene irti rannasta, kun toiset rannalta vetivät vastavirtaan. Näin meneteltiin kovissa virtapaikoissa koskien läheisyydessä. Pahimpien koskien kohdalla piti veneet vetää maalle ns. telatietä pitkin kosken ohi. Tyynemmil-

lä vesillä soudettiin vastavirtaan. Välillä vähän sauvoimilla autettiin.

Jokaisen veneen varustuksiin kuuluivat peräme-la, kaksi sauvointa sekä aiopareja tarpeen mukaan, lisäksi masto, purje, äyskäri ja kirves. Purje toimi myös nuotiolla laavukankaana.

Vaalassa nuoripari laitettiin veneeseen vierekkäin. Manamansalossa oli vaihto toiseen veneeseen loppumatkaksi. Aluksi kumpikin meni kotiinsa muutamaksi kuukaudeksi. Syksyllä he sitten menivät naimisiin. ”Ettei rakkaus vaan kerkiä haihtua”, sanoi nuoripari.

Aluksi nuoret asuivat Neuvosenniemiellä. Olihan Antin korvattava perheelle Oulun matkalla tervarahoihin syntynyt vaillinki, joka johtui kihlauskuluista. Karppilassa tärkein rahantuoja oli kalastus Oulujärvestä. Saaliskalat myytiin pääasiassa Kajaaniin.

Eipä sitä rahatuloa juuri muualta saanut. Pientä tuloa sai metsämarjojen poiminnalla. Myös pajunparkkia kerättiin joka kesä. Nahkurit tarvitsivat pajunkuorta nahkojen parkitsemista varten.

Maalaistalon työkiireitten ajaksi he siirtyivät Kaisan kotiin Kivesjärven Selkälään. Lähinnä sellaisia töitä olivat toukotyöt keväällä, lantojen levitys, peltojen äestys ja viljojen kylvö. Sitten seurasi lehtikerppujen ja heinän teko. Kerput olivatkin erikoisesti lampaille mieluisia. Vastatkin talvea varten täytyi tehdä ja välttämättä alkavalla kuulla. Heti heinänteon jälkeen piti aloittaa ohranleikkuu, sitä mukaa myös muut viljat.

Perunannoston jälkeen, osittain myös yhtä aikaa alkoivat riihenpuinnit. Kun puinneista selvitettiin, olikin jo syyskyntöjen vuoro. Jos väliin jäi loppopäivä, pyydettiin kalaa. Muikku oli tärkein saaliskala. Sitä pyydettiin sekä nuotalla että verkolla.*

Jutun kirjoittaja Juhani Kovalainen Jaalangan mökillään kertomassa erään metsästysreissun tarinaa. Taustalla Kaisa -mummon (o.s. Tervo) vanhuuden kuva.

Kuva ja kuvateksti: Jouni Kauhanen

Kaisa ja Antti Kovalaisen tarinan taustaksi

Teksti ja kuvat: Jouni Kauhanen

Kaisa Tervo (Tervonen)

Kaisa syntyi Säräisniemellä vuonna 1859. Hän oli Mikko (s. 1825 Säräisniemellä, k. 1882 Paltamossa) ja Beata Tervosen (s. 1819 Säräisniemellä, k. 1886 Paltamossa) tytär. Kaisa ennätti asua elämänsä varrella Säräisniemen Jaalangassa, Manamansalossa, Paltamon Kivesjärvellä, Oulun kaupungissa, Säräisniemen kirkonkylässä ja Neittävällä. Kaisa (k. 1945) on haudattu aviomiehensä viereen Säräisniemen kirkkotarhaan.

Sotilas ja poliisi Antti Kovalainen

Antti Kovalainen syntyi Paltamossa vuonna 1860. Antin ollessa 18-vuotias autonomisessa Suomessa säädettiin yleinen asevelvollisuuslaki. Laki tuli voimaan vuonna 1881. Maahamme perustettiin kahdeksan tarkka-ampujapataljoonaa ja niille reservikomppaniat sekä Kaartin pataljoona. Sotaväki jakautui vakinaiseen väkeen, reserviin ja nostoväkeen. Kutsuntojen arvannosto ratkaisi sen, joutui-ko mies vakinaiseen väkeen vai reserviin. Mitä pienemmän numero mies sai arvonnassa, sitä todennäköisempää oli joutuminen vakinaiseen (3 vuoden) palvelukseen. Asevelvollisista noin 20–30 prosenttia joutui vakinaiseen väkeen.

Kainuu kuului Oulun pataljoonan kolmanteen ja muun muassa Oulujokilaakso neljanteen arvanheittoalueeseen. Arvannoston perusteella Kovalainen joutui Suomen sotaväkeen. 20.8.1883 kutsun-

noissa Kovalainen määrättiin palvelukseen Oulun tarkka-ampujapataljonaan 1.11.1883. Pataljoonalla oli kasarmit Intiössä ja reservikomppanialla Maikkulassa. Pataljoonalla oli neljä reservikomppaniaa: 13. komppania Oulaisissa, 14. komppania Oulun maalaiskunnassa Maikkulassa, 15. komppania Kemissä ja 16. komppania Kajaanissa.

Kovalainen jatkoi asevelvollisuutensa suorittuaan armeijan palveluksessa useita vuosia. Kovalainen oli palveluksessa myös Lappeenrannan reserviläiskomppaniassa (Rakuunarykmentti perustettiin 1889). Sitten Antti Kovalainen palveli kuutisen vuotta Oulun pataljoonassa toimien väepäällikönä.

Antti Kovalainen erosi armeijasta aliupseerina vuonna 1891 ja hakeutui poliisiksi Säräisniemen nimismiespiiriin. Useaan otteeseen Kovalainen toimi myös Säräisniemen vt. nimismiehenä.

Kaisan ja Antin kohtaaminen

Vuoden 1878 keväällä Antti avioitui Kaisa Mikon-tytär Tervosen kanssa. Pari tapasi toisensa ensi kerran Vaalan haminassa. Juhani Kovalaisella on muistitietona mummoltaan isovanhempiensa ensikohtaamiseen liittyvä kaunis tarina. Kaisa oli päässyt tervansoutajien mukaan pestautumalla venekunnan kokiksi. Antin tervavenekunta oli joutunut myrskyn kouriin Niskanselällä. Tervansoutajat kastuivat Oulujärven ulapalla läpimäriksi, mutta venekunta pääsi purjetuulella Vaalaan. Rantaan

◀ Kaisa Kovalaisen vanhuudenkuva.

▶ Antti Kovalainen sotilasasussa. Antti teki uransa sotilaana ja poliisina.

saavuttuaan venekunnan nuorin määrättiin noutamaan Vaalassa koskenlaskuvuoroaan odottavilta venekunnilta tulitikkuja. Näin kohtasivat Antti Kovalainen Neuvosenniemen Karppilasta ja tuoloin Kivesjärvenkylän Selkälässä asunut Kaisaneito. Kaisan koti oli ollut aluksi Jaalangassa ja sittemmin Manamansalossa. Sieltä perhe oli muuttanut Paltamon puolelle.

Kovalaiset Oulussa ja Säräisniemellä

Antti ja Kaisa ja heidän vuonna 1880 syntynyt poikansa Juho Mikael muuttivat vuoden 1887 alussa Ouluun. Juho, taitava puuseppä, muutti aikanaan Amerikkaan, jossa hän kuoli vuonna 1929.

Oulussa Kaisa piti Oulun kasarmilla kahvitupaa, ns. sotapesää. Kaisa hankki Oulun kupariseppältä 60 kupin kuparipannun, joka pojanpojalla Juhani Kovalaisella on edelleen tallessa. Pannu palveli Oulun kasarmien sotapesässä, Säräisniemen kieverissa ja vuosikymmenet Kovalaisen sukujuhlissa.

Kovalaisen perheen muutettua Säräisniemelle

Kaisa Kovalaisen Oulun kasarmien sotapesään hankkima 60 kupin kuparipannu.

Kovalaiset pitivät kieveria muun muassa Iikassa. Antti ajoi kieverikyytejä sen minkä poliisitöiltään ennätti, mutta kieverissa oli myös palkattuja renkejä. Kaisa huolehti muuten kieverista.

Antti Kovalainen toimi useissa luottamustehtävissä. Hän oli Säräisniemen Säästöpankin hallituksen jäsen ja kassanhoitaja-kirjuri. Kun Säräisniemen kunta siirtyi kunnanvaltuustojärjestelmään, Kovalainen valittiin ensimmäiseen kunnanvaltuustoon. Kovalainen toimi myös asiamiehenä, laati pitäjäläisille kauppakirjoja, testamentteja ja perukirjoja.

Keväällä 1918 Antti Kovalaisesta tuli Säräisniemen suojeluskunnan ensimmäinen harjoituspäällikkö.

Antilla ja Kaisalla oli kahdeksan lasta. Nuorin oli Paavo. Vuonna 1900 syntynyt Paavo valmistui kansakoulunopettajaksi Kajaanin seminaarista.

Paavo toimi Neittävän kansakoulunopettajana vuodesta 1924 vuoteen 1962 ja oli muutenkin monessa mukana.

Juhani ja Kaisa-mummo

Kaisa vietti vanhuuden päiviään Neittävän koululla, jossa Juhani vanhemmat Paavo ja Ilma olivat opettajina. Juhani kuoli mummoltaan lukuisia tarinoita. Kun poika oli kiinnostunut, mummo kertoili paljon sellaisiakin asioita, joita hän ei ollut omille lapsilleen koskaan kertonut. Elämän ruuhkavuosina myös ennen vanhaan yhteisiä äidin ja lapsen kohtaamisia ei aina järjestynyt.✱

Kaisa-mummo kertoi Juhanille paljon tarinoita, joita pojanpoika innokkaasti kuunteli. Juhani Kovalainen isovanhempiensa Antin ja Kaisan haudalla Säräisniemen hautausmaalla marraskuussa 2016.

Lähteet

Kansallisarkisto/Oulu

Oulun läänintuomio. Ba:1, Ba:2, Bc:1 ja Db:1.

Digiarkisto (SSHY)

Paltamo > syntyneet, 1857–1884 >15: 1860.

Säräisniemi > syntyneet, 1859–1883 > 4: 1859.

Paltamo > vihityt, 1857–1885 > 27.

Oulu Tuomiokirkkoseurakunta > muuttaneet, 1882–1888.

Kirjallisuus

Simo Mäkelä toim., Vaala – Oulujärven pitäjä. Painotalo Suomenmaa. Oulu 2000.

Haastattelut

Kirjoittajan tekemät Juhani Kovalaisen haastattelut 2016 ja 2017.

Joulumuistoja

Teksti: Kaija Bækø

Joulumuistoni liittyvät Uuran Anttilaan, joka oli kotini. Samassa talossa asui kolme sukupolvea. Olimme suurperhe, enimmillään väkeä oli 9 henkeä.

Jouluvalmistelut aloitettiin joulukuun alkupuolella. Pirtti suursiivottiin ja kattoon ripustettiin himmeli, joka loihti joulutunnelman kerta heitolla. Leivonnaisista piparkakut, tortut ja pikkuleivät sekä maustelimppu leivottiin hyvissä ajoin. Pulla, kakut ja juustoleipä tehtiin vasta aattona. Aatto olikin kiireinen päivä talon naisille. Silloinhan piti laittaa laatikot ja paistaa kinkku ruiskuoressa illan jouluateriaa varten. Muistan sen kerran, kun äiti-Inkeri keitti iltanavetoinnin lomassa kinuskikuorutusta täytekakkuun. Kuorutus ei meinannut onnistua. Äiti haki kynän ja kirjoitti keittokirjaansa ohjeen viereen: Inkeri, älä tee tätä kuorutusta. Myöhemmin teksti sai jatkon: Tee, jos on hyvää aikaa.

Aattona tuotiin joulukuusi pirttiin. Se oli ollut muutaman päivän sulamassa navetassa. Me lapset saimme koristella sen. Koristeista muistan kauniin latvatähden ja muutaman lasipallon. Myöhemmin askartelimme myös olkitähtiä ja ripustimme niitä oksille. Kynttilät olivat talikynttilöitä ja ne sidottiin narulla oksiin. Joskus ne valuttivat rasvaa runsaasti, ja muutenkin niitä piti vahtia koko ajan poltettaessa. Muista joulukoristeista muistan paperiset jouluaiheet liinat ja seinälle kiinnitettävät kuvat. Kynttilöitä aseteltiin kynttilänjalkoihin ja katajista ja ohrantähkistä sommiteltiin kukka-asetelmia.

Joululahjat kuuluivat myös perinteeseen. Lahjat olivat vielä 50-luvulla enimmäkseen käyttötavaraa. Me saimme äidin kutomia villatakkeja, myssyjä ja kaulureita. Tietysti joukossa oli myös ostettuja tavaroita. Kerran saimme Afrikan tähti -pelin ja pikkuveljelle oli ostettu ihmeiden ihme, itses-tään kulkeva auto. Kun siihen kierrettiin vetoa, niin se kurvaili hetken lattialla. Joulunalusviikot olivat piinallisen pitkiä ja jännittäviä, varsinkin jos saimme vihiä, että lahjoja oli jo paketoitu. Kahtena vuonna Paula-siskoni kanssa annoimme uteliaisuuden voittoa, ja äidin ollessa iltalypsyllä livah-

dimme luhtiin paketteja aukomaan. Paulalle oli paketissa huopatossut ja minulle keinoturkiksella reunustettu lakki. Useampana iltana testasimme lahjojen sopivuutta juoksentelemalla pimeällä kartanolla tossut jalassa ja lakki korvilla. Testin jälkeen kääriä rötöstimme lahjat takaisin pape-reihinsa ja yritimme olla paljastamatta toilailuamme. Vasta viisikymmentä vuotta myöhemmin uskalsin tunnustaa äidille tekosemme. Hän sanoi ihmetelleensäkin miksi paketit olivat niin rumasti käärityt.

Toisen kerran syylistyimme lahjojen esikatse-luun ja -kokeiluun, kun löysimme lahjavesun pirtin vintiltä. Silloin availimme paketista mm. ham-masharjat, ja niitähän piti hivauttaa hammasrivis-töä vasten. Samalla kertaa onnistuimme löytämään myös upean suklaapossun. Se oli kääritty kultapa-periin, ja tietysti raottelimme sitä varmistuaksem-me, että ihanuus oli aitoa suklaata. Näin jälkeen päin on myönnettävä, että aattoillan pakettien avaamistunnelmat kärsivät huomattavasti noista ennakkotutkimuksista.

Aattoon kuului myös joulusauna. Arkiaskareet koetettiin saada valmiiksi aikaisemmin tuona päi-vänä. Kun sitten kaikki olivat saunoneet ja puh-taissa vaatteissa, istuttiin jouluaterialle. Pirtin pöy-dällä oli pellavainen ruokaliina ja parhaat astiat ja ruokailuvälineet otettiin esiin. Meillä oli äidin ja isän häälahjaksi saamat luupäiset veitset ja haaru-kat käytössä aattona. Joulupuuro sekahedel-mäsopan kanssa syötiin isän urheilukilpailuissa voittamalla hopealusikoilla. Jo pelkkä kattaus loi juhlan!

Kun ateria oli syöty ja astiat tiskattu, pitkä odo-tus huipentui joulupukin vierailuun. Harmillista oli kuitenkin se, että isä ei saanut nähdä pukkia. Hän sattui näes aina olemaan juuri silloin tallissa illas-tamassa hevosta! Pukin mentyä hän ilmestyi pirt-tiin, ja me kerroimme innostuneina pukin käynnis-tä. No, alakouluiässä totuus Korvatunturin joulu-pukista paljastui, ja minunkin silmät näkivät, että meidän pukin ”kostyymina” olikin isän nurinkään-netty turkki.

40-luvun loppupuolella meille oli lupautunut pukiksi Jestolan Mamma naapurista. Kun pukki sitten kolisteli porstuassa ja ovi avattiin, niin pirttiin astui ääneensä naurava pukki. Ja nauru jatkui koko vierailun ajan, pukista ei ollut puhujaksi. Jälkeen päin selvisi syykin naurukohtaukseen. Mamma oli matkallaan meille kohdannut toisen pukin, joka oli menossa heille. Pimeässä kollegat eivät tunteneet toisiaan ennen kuin seisoivat nokatusten. Silloin Tuokkilasta asti tallustellut Elli tokaisi: Piru! Sinäkö se oot! Ja tämä lausahdus aiheutti naurun.

Kun pukki oli käynyt ja paketit avattu ja lahjat ihasteltu, kokoonnuttiin laulamaan jouluvirsi. Kauniisti kaikui Enkeli taivaan aikuisten ja lasten yhteislauluna. Ja kaikki 10 säkeistöä veisattiin, totta kai.

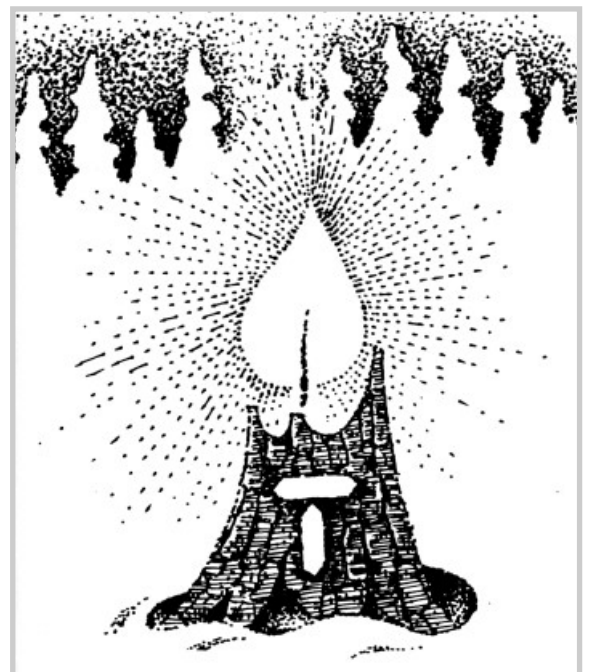
Yksi jouluaamu poikkeaa muista muistoissani. Silloin pääsin Eliisa-mummun ja Jaani-ukin kanssa joulukirkkoon Paltamoon. Ja matka tehtiin hevosityydillä. Mummu ja minä kaivauduimme peittoihin ja lammasveltteihin sanirekeen ja ukki kapusi kuskispukille turkissaan ja karvalakissaan. Matka alkoi. Aisakellot kilisivät ja lumi narskui reenjalasten alla hevosen hölkytellessä aamupimeässä. Kun lähestyimme kirkonkylää, kohtasimme muitakin matkalaisia. Muodostui suorastaan reki-jono. Kirkko oli kaunis joulukuusineen ja kynttilöineen. Ja miten paljon ihmisiä! Mahtavana vyöryi urkujen pauhu lehteriltä ja tutut jouluvirret vei-

sattiin hartaana. – Paluumatkalla ukki käänsi Metelissä hevosen Jestolan kaupan pihaan. Jestolat olivat muutamaa vuotta aikaisemmin muuttaneet Uuralta ja avanneet kaupan Metelissä. Nyt ukki halusi kyläillä entisten naapureiden luona. Mummu pani vähän hanttiin, häntä arkailutti mennä kylään joulupäivänä. Mutta ukki pysyi päätöksessään. Ja meidät otettiin vastaan ystävällisesti ja ohjattiin vieraskamariin. Käden käänteessä Mamma kattoi kahvipöydän herkkuneen. Kiittelin mielessäni ukkia, kun hän järjesti tällaisen yllätyksen kirkkomatkalla.

Kaksi joulua muistoissani poikkeaa suuresti muista. Joulukuun 1970 oli hyvin, hyvin erilainen. Joulunaluspäivinä saatoimme haudanlepoon rakkaan Martti-veljemme. Tuona jouluna ei ollut kiirettä. Oli vain pohjaton suru. 32 vuotta myöhemmin aatonaattona äitini nukkui pois. Hän sai elää pitkän elämän iloineen ja suruineen. Tuostakin joulusta tuli hiljainen jouluku.

Tänään on ollut antoisa päivä PC:n ääressä! Hyvät ja rakkaat muistot Anttilan jouluista ovat tulvineet mieleen. Sain viettää 36 joulua kotona ennen kuin muutin Norjaan ja aloin luoda omia jouluperinteitä perheelleni. Kiitos teille, joiden kanssa olen saanut jakaa jouluilon! *

Pykeijässä 6.11.2015

Tervaksien kansikuvakynttilä vuosilta 1987–1993.

Sukuseuramme joululehti Tervakset täyttää tänä vuonna 30 vuotta. Miten kaikki alkoi? Mistä lehti sai nimensä? Miten matka on jatkunut? Ensimmäisen toimituskunnan seniori Kalevi Tervonen muistelee alkuaikoja.

Alkuvuodet 1987 - 93

”Meitähän oli lehtipuuhaassa kolme miestä, eli Esa Tervonen, joka oli silloin seuran esimies, Kauko Tervo, joka oli hallituksessa ja minä olin silloin sukuseuran sihteerinä.

Muistan, että kolmisin yhdessä sitä nimiehdotusta pähkäiltiin silloin. Jotenkin tuntui silloin, että nimen pitäisi viitata terva-sanaan. Tästä taisimme olla yksimielisiä. Loppusuoralla olivat sitten nimet ”Tervaskanto” ja ”Tervakset”. Siinä sitten päätettiin, että nimi Tervakset tuntui ehdottomasti paremmalta, ”Tervakset” voitti äänin 3 - 0. Kuka meistä sitä nimeä ensimmäisenä ehdotti, sitä en muista. Saattaisin olla vaikka minä, mutta en kyllä voi enkä haluakaan asiasta kunniaa itselleni. Sellainen on jäänyt mieleen, että Esa arveli siinä vaiheessa, että tuleva mahdollinen sukukirja voisi olla nimeltään vaikka Tervaskanto.

Mitä Tervaksien toimittamiseen tulee, niin minä olin etupäässä tekstien puhtaaksikirjoittaja. Minulla oli silloin käytössäni Eeron vanha Appletietokone ja mustesuihkutulostin. Aikaisemminhan olivat melko yleisiä kotikäytössä ns. matriisikirjoittimet, joiden teksti oli heikohkoa, eivät tehneet oikein kaunista jälkeä.

Tekstiä lehteen tuli eri tahoilta. Jäseniltä tuli paljon juttuja. Minä kirjoitin siis tekstit puhtaaksi ja rakentelin niistä sitten valmiita sivuja. Tulostin sivut paperille. Paperitulosteina toimitin sitten sivut Kaukolle, joka numeroi sivut ja kokosi sivuista sitten lehden.

Varsinainen lehden painaminen olikin sitten eri juttu. Kopiokoneita siinä käytettiin. Voisin ehkä toisella kertaa kertoa lisää lehden painamisesta ja

postittamisesta. Myöhemmin kyllä seura sai käyttöönsä vanhan monistuskoneen, joka oli muuten menossa romutettavaksi. Sitä yhden kerran korjattiin seuran laskuun. Nyt se on sellaisessa kunnossa, että olisi paras viedä poistoon.”

Vuodet 1994 - 2017

Liisa Leinonen vastaavana toimittajana 1994 – 2004

Liisa otti hoitaakseen lehden toimittamisen 10 vuodeksi. Lehden koko muuttui A5 -Xerox-kopiosta A4-kokoon, ja Paltamon kirjapaino teki painotyöt. Lehden kannen väri vaihteli samoin kuin edellisellä jaksolla, mutta tervaskanto-joulukynttilälogo siirtyi omaksi kuvakkeeksi lehden kannessa. Kansikuvassa oli muistitiedon mukaan Liisa Leinosen maalaama rauhallinen jouluihin lumimaisema.

Raili Kemppainen 2005 - 2007

Monella tavalla uudistunut lehti oli muutaman vuoden Paltamon viestintälukion opiskelijoiden ja heidän ohjaajansa Raili Kemppaisen käsissä. Digitaalitekniikan kehittyminen antoi myös lehden taittoon ja kuvankäsittelyyn uusia mahdollisuuksia. Lehden ulkoasu muuttui siten, että etu- ja takakansilehti ovat värillisiä. Esimies Mikko Tervosen rohkaisu kirjoittaa lehteen omia muistoja, haastatella lähisuvun ihmisiä ja jakaa näin kokemuksia ja tietojaan muille alkoi tuottaa tulosta. Vuoden 2007 Tervaksissa on jo runsaasti uusia kirjoittajia ja avustajia, mm. rovasti Heikki Tervonen. Uusia teemoja on myös mukana, mm. yrittäjäys ja Kun tulin sukuun -juttusarja.

^{*)} **Mitä tervas tarkoittaa? Nykysuomen sanakirjan mukaan:**

”Tervakset (mon.) on tervaspuusta hakatut pilkkeet, joita käytetään tervanpoltossa raaka-aineena, sytykelastut tms.

Tervas (yks.) vanhoihin männynkantoihin tai mäntykeloihin tai elävän männyn rungon vioittuneeseen kohtaan syntynyt erittäin pihkainen puuaines.”

Kirsti Tervo 2008 -

Seuran esimies Mikko Tervonen viitoitti lehden suuntaa uudelle kaudelle ja on ollut itse aktiivinen haastattelujen tekijä ja juttujen kirjoittaja. Lehdessä vakiintuivat eri teemat. Perhepalstalle seuran jäsenet ovat lähettäneet kuvia ja uutisia illoista juhlista, osastossa ovat olleet syntymäpäiväonnittelut ja uusien jäsenten listat ja poisnukkuneet. Lyhyitä uutisia ovat seuranneet myös haastattelut ja jutut syntymäpäiväsankareista. Yrittäjä-aiheiset juttusarjat jatkuvat samoin kuin pikkutarinat siitä, miten tähän sukuun on tultu, kertojina toistaiseksi ovat olleet pääasiassa naiset! Ennen kaikkea lehden toimitusta lämmittää juttujen ja tarinoiden lähettäjien aktiivisuus, sillä sitä kautta saamme olla osallisia maailman menossa, ennen olleessa ja nykyisessä.

Erityistä iloa on meille tuonut luontoaiheisin kuvin ja tarinoin lehteä avustanut Ari Tervo Kajaanista. Onneksi lehdessämme on jo neljä värikuvasivua, niin että voimme nauttia luonnon ihmeistä kotisohvallakin.

Lehden taittotyön on tehnyt nykyinen esimies Timo Tervo Microsoft Publisher-julkaisuohjelmalla ja lähettänyt pdf-muodossa Mikko Tervoselle painotaloon Julkaisuapu Oy:öön Helsinkiin. Jatkotyöt, osoitetarrat, postitukset ym. ovat olleet ”Helsingin tiimin”, Eero, Mikko ja Senja Tervosen hoidossa.

Digiaikaan kuuluu se, että vuodesta 2008 lähtien Tervakset-lehden on voinut lukea sukuseuran kotisivuilta Internetistä, jonne Eero Tervonen aluksi ja Lauri Tervonen myöhemmin ovat sen vieneet.*

Palasia Tervaksien alkutaipaleelta

Tervaksien pääkirjoitus v. 1987

Näin kirjoitti seuran esimies **Esa Tervonen** sukuseuran esimiehenä ensimmäiseen Tervakset -lehteen.

TERVAKSIEN LUKIJALLE

HYVÄÄ JOULUA V. 1987 ja ONNELLISTA UUTTA VUOTTA.

Nyt sinulla on kädessäsi seuramme ensimmäinen julkaisu "TERVAKSET". Toivottavasti se kuluu kädessäsi - käsissäsi joulun pyhänä, kun on aikaa lukea tämä julkaisu uudelleen. Anna sen kiertää sukulaistesi ja tuttaviesi käsissä.. Toivon, että löydät tästä julkaisusta jotain kiinnostavaa. Toivon myös, että se saa sinut jatkamaan sukuseuratyötä, sillanrakentajan työtä. Sukuseuran pyrkii olemaan yhteys tästä nykyajasta menneiden sukupolvien aikaan, esivanhempiemme ponnistuksiin ja vaiheisiin, miten he ovat eläneet.

Meidän sukuseuralla on ollut tapana aloittaa vuosikokous ja sukujuhlat jumalanpalveluksella ja kunniakäynnillä sankarihaudoilla. Tällä tavalla olemme halunneet muistaa myös esivanhempiamme ja kiittää Jumalaa varjeluksesta ja vapaudesta, kalliisti lunastetusta vapaudesta. Olemme kiitollisia siitä, että he ovat valinneet juuri tämän maan ja puolustaneet sitä tuhansien vuosien ajan, eläneet ja taistelleet ja kaatuneet puolustaessaan vapautta. Menneisyyden kätkeistä yritämme löytää esi-isiemme elämän kamppailun kaukaisimmat kaiut, kaikkien niiden uskallukset ja vaelluksen vaikeudet, jotka puutteissaan ja kärsimyksissään ovat aikojen saatossa tuhansin miehin meidän ja jälkeläistemme edestä taistelleet ja kaatuneet. Sukuseuran työllä haluamme tuoda esi-isiemme elämän heitä lähemmäksi ja etsiä heidän elämästään omaksi ohjeeksemme myönteisiä ja kielteisiä puolia sekä vaikutteita, jotka ovat Tervos-suvun kohtaloita hallinneet ajast'aikaan. Menneisyydestäkin on meidän etsittävä lujaa uskoa onnellisempaan tulevaisuuteen.

Edistäköön tämäkin julkaisu meitä yhteenkuuluvaisuuteen suvun jäsenten keskuudessa ja vahvistakoon uskoa sukuseuratyössä.

Toivotan kaikille Tervaksien lukijoille RAUHALLISTA JOULUA

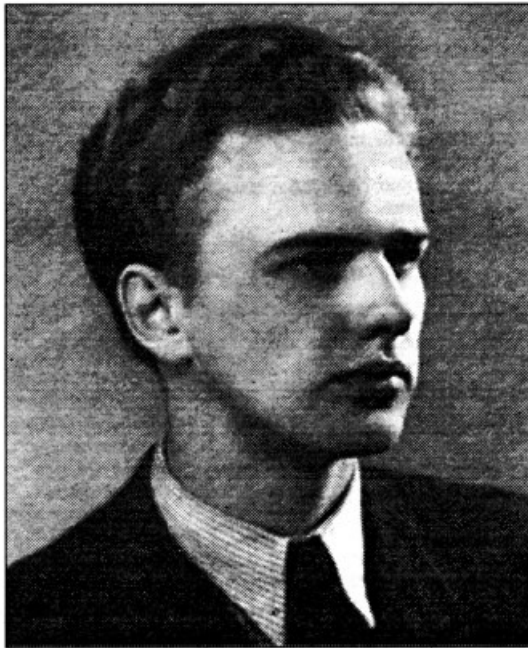
Esimies Esa Tervonen

Kauko Tervo, ensimmäinen vastaava toimittaja

Tervakset-lehden ensimmäisen numeron kanteen ilmestyi Kauko Tervon sukuseuralle suunnittelema logo. Kansilehti oli eri vuosina eri värinen, ja kannen kuva-aihe oli logosta tehty joulukynttilä. Vuoden 2000 lehdessä oli alla oleva Kauko Tervon 75-vuotissyntymäpäiväjuttu.

Kauko Tervo täytti 75 vuotta

Sukuseuramme parissa alusta lähtien toiminut Kauko Tervo on päässyt korkeaan ikään. Hän suunnitteli aikanaan Tervo-Tervosen Sukuseuran käyttöön logon, tervaskannon. Samoin hän yhdessä Kalevi Tervosen kanssa toimitti useita vuosia Tervas-lehteä.

Ennen sotia Kauko kävi Kajaanin lyseota, mutta muutti sitten Helsinkiin. Jatkosodassa hän oli mukana pariin otteeseen, jo 1941 hän kävi Rukajärven suunnalla mottia raivaamassa ja 1944 Rukajärven tiellä asevelvollisena. Sodasta palattuaan hän meni Postipankkiin auton apumieheksi. Hän opiskeli Ateneumissa koristemaalariksi. Elämäntyönsä hän teki OTK:ssa suunnittelemana ja sisustamalla 400 myymälää.

Leikillisesti hän käytti arkitehti-titteliä yhdellä koolla. Omalaatuisena huumorimiehenä hän esittelee itsensä monesti reservin alikersantiksi ja ensimmäisen luokan mäkituomariksi (josta hänellä on paperit).

Synnyinseutu Sotkamo vetää häntä puoleensa. Koivistonniemen mökki on rakas ja muistorikas. Siellä on seinällä johtajaopettaja J.A. Tervon myhäilevä kuva ja herraskeppi. Vuosikymmenet on Kauko kesänsä mökillään viettänyt, kiertänyt jututtamassa tuttavat ja tarkastanut Salmelan koulun pihapiirin.

Toinen suuri rakkaus on Lappi ja Kiveliön vaeltajien parven Tunturiharakoiden maja Harakanpesä Suoppajärvellä Peltotunturin ja Koarvikodsin lähellä. Erikoislaatuinen, vaapamielinen harakkaparvi koostuu taiteilijoista, kirjailijoista ja monista muista ammattiryhmistä. Tunturiharakat perustettiin 1959 ja perustajajäsen Kauko käyttää itsestään nimeä Vanhin. Parvi on vuosikymmenet julkaissut Harakan Nauru-lehteä.

Tervo – Tervosten sukukokouksiin Kauko osallistuu jatkuvasti. Sotkamon kirkkoon hän menee mielellään veisaamaan.

Sukuseuramme toivotta Kaukolle voimia ja terveyttä jatkaa harrastuksiaan. Kiitämme sukuseuramme hyväksi tehdystä työstä.

Kuvia vuoden 1990 Tervaksista

"Tervaksien" toimitus marraskuussa -89.
Onerva, Kalevi ja Kauko postitustalkoissa.

Eras tervaskannon kääntäjä
Kusti Reinhold Ilmari Tervonen
s. 23.7.1897 Sotkamo
k. 18.12.1979 Sotkamo

Naiset asialla.
Vuosikokouksessa puhetta johti Liisa Leinonen ja sihteerinä toimi Pirkko Tervo

Seppelipartio lähdössä Kajaanin sankarihaudalle.
Viejinä Eeva Valtanen, Esa Tervonen ja Hanna Tervonen.
Hanna poistui keskuudestamme 26.10.1990.
Kunnioitamme sukulaisemme muistoa.

Palvelukseen halutaan

Eläke- ja sukupolvenvaihdosjärjestelyjen vuoksi on Tervakset-lehdessä nyt haettavana:

1 päätoimittajan,
1 toimitussihteerin
noin 27 aluetoimittajan (kirjeenvaihtajan) tointa.

Pätevyysvaatimuksena jäsenyys Sukuseura Tervo-Tervonen ry:ssä.
Palkkaa toimista ei makseta.

Ilmoittautumiset sukuseuran esimiehelle tai jollekin muulle hallituksen jäsenelle.

Tervakset-lehden nykyinen toimitus.

Ilmoitus vuoden 1993 Tervaksissa, kun Kauko Tervo ja Kalevi Tervonen lopettivat lehden toimittamisen.

Liisa Leinonen

Seuran sihteeri Liisa Leinonen toimi Kauko Tervon jälkeen Tervasten toimittajan 1995 - 2004. Alla on hänen juttunsa vuoden 2003 Tervaksissa.

Eilispäivän elämänmenosta

Vuosien vierieissä kehitys vaikutti myös Raappananmäen elämään. Opittiin vaatimaan sitä, mitä oli muuallakin.

Mutta kaikkea ei saa vaatimalla. Kun tiedettiin, ettei muu ympäristö suhtaudu myönteisesti raappananmäkeläisten pyrkimyksiin, täytyi vaatimuksista monta kertaa luopua. Kuitenkin inhimillisyys on aina silloin tällöin voittanut. Kuvaava esimerkki tällaisesta:

– Kun eräs kunnanvaltuuston jäsen, mies, jonka ensimmäinen vaimo oli ollut Raappananmäestä kotoisin, kuuli kyläläisten haluavan maantien auraamista mäen alle saakka talvella, sanoi tähän tapaan: ”Hävittää joutaisi koko kylä ja viedä asukkaat Joenniemelle (kunnalliskoti), koska eivät osaa ilman kunnan apua elää”.

Tällainen ei ollut lohdullista kuultavaa. Kuitenkin teitä alettiin aurata talvisin kylälle saakka, sillä ihmisiäkin oli valtuuston joukossa. Tämä oli suureksi eduksi koko kylälle. Edelliseen toimenpiteeseen oli syynä sekin, että koulu siirtyi kymmenen kilometrin päähän, ja koululaisille täytyi olla autokyyti myös talvella.

Suurta edistystä oli myös se, että nyt voitiin saada maito nopeasti meijeriin, koska maito-auto pääsi käymään kylällä saakka. Tämä tapahtui ensimmäisen kerran 4.7.1957. Kovasti toivottiin, että linja-auto kävisi kylällä vaikkapa kerran viikossa.

Sähköä ei kylällä ollut ensinkään. Tarjouksia Kainuun Valon taholta oli tehty useaankin otteeseen, mutta kyläläiset arvelivat, ettei kannata sen vuoksi ottaa suurta velkaa.

Raappananmäkeläiset eivät olleet varakkaita. Useilla taloilla oli velkaa rakentamisen vuoksi. Syrjäinen asema ei suonut mahdollisuuksia suuriin ansiotuloihin. Huvitilaisuuksia ei kylällä ollut. Välistä nuoret kävivät Melalahdessa saakka huvitteluhaluaan tyydyttämässä. Sen sijaan toistensa luona vierailtiin paljon. Tämän vuoksi kaikki asiat olivat ikään kuin yhteisiä. Se, mitä tapahtui jollekin, oli pian kaikkien tiedossa.

Kylän väki oli raitista. Miehistä oli kolme tupakoitsijaa ja neljä oli sellaista, jotka välistä polttivat. Kolme miestä käytti joskus alkoholia. Toiset olivat täysin raittiita. Naiset eivät polttaneet eivätkä juopotelleet.

Raappananmäestä oli viimeisessä sodassa koko ajan kuusi miestä mukana palaten ehjin nahoin takaisin siviiliin. Tämä oli ihmeteltävää.

Kylässä oli elämä hiljaista. Nuorisoa oli vähän, sillä he pyrkivät ulos maailmalle. Muutamiin taloihin olisi kaivattu uutta työvoimaa, mutta kukapa se perukkaan tulisi. Kuitenkin täytyi elää. Kyläläiset rakastivat asuinsijojaan. Ei voi lähteä ja jättää kaikkea. Tätä kuvastaa se heidän ajatuksissaan antama vastaus sille valtuuston jäsenelle:

– Jos voitte viedä koko kylän vaaroineen, järvineen ja soineen sinne kirkolle, niin tehkää se, muutoin elämme täällä vaikkapa puutteessakin. Täällä huokuu kotiseuturakkaus ja esi-isien kunnioitus.

Kesäisin elämä oli kylällä vilkkaampaa. Silloin tuli kesälomalaiset, talojen entiset jäsenet lapsineen ja puolisoineen. Lisäksi oli marjastajia, varsinkin lakanpoimijoita. Kalastajia kävi kauempaakin. Oli myös tuntemattomia matkailijoita ihailemassa vaaralta näköaloja ja seudun karua kauneutta.

– Tänä päivänä elämä kylässä jatkuu. Osmankajärvi on saanut ympärilleen sadoittain kesämökkejä. On tullut paljon metsäautoteitä, joilla kesällä on paljon liikkujia.

Liisa Leinonen

Suomen suuri vuosi 2017

Suomesta tuli itsenäinen valtio 6. joulukuuta 1917. Valtio syntyi suomalaisten omasta tahdosta ja pitkäjänteisen työn seurauksena. Vaikeista ajoista huolimatta suomalaiset ovat sata vuotta rakentaneet omaa maataan ja päättäneet asioista yhdessä. Nyt suomalaiset vievät maansa uudelle vuosisadalle sisulla ja sydämellä.

Suomen itsenäisyyden satavuotisjuhlavuosi 2017 on sukupolvemme merkittävin juhlavuosi. Se vaalii Suomen vahvuuksia, kuten tasa-arvoa ja demokratiaa tarjoamalla suomalaisille ja Suomen ystäville monipuolista ja kan-

sainvälistä ohjelmaa sekä Suomessa että maailmalla. Juhlavuosi antaa mahdollisuuden ymmärtää mennyttä, kokea vuosi yhdessä ja luoda suuntaa Suomen tulevaisuuteen.

Satavuotiaan Suomen syntymäpäivillä riittää ohjelmaa niin perinteiden, kulttuurin, elämysten kuin vauhdikkaan menon ystäville. Juhlavuoden huipennus on täynnä tapahtumia meillä ja maailmalla, ja kaikille löytyy oma tapansa osallistua – vaikka kotisohvalta käsin.

Suomen lippu

Suomen lippu eli **siniristilippu** on yksi Suomen kansallis symboleista. Siniristilippu vahvistettiin Suomen lipuksi 29. toukokuuta 1918. Senaatti oli ehdottanut vuoden alussa niin sanottua leijonalippua valtiolipuksi. Sitä ennen muun muassa lipun väreistä oli käyty keskustelua, osa kannatti sinivalkoista ja osa punakeltaista lippua. Suomen lipun sininen ja valkoinen väri edustavat monille lunta ja Suomen lukuisia vesistöjä; Zachris Topelius ensimmäisenä esitteli tätä värien symboliikkaa 1850-luvulla. Siniristilipun suunnittelivat lopulta Eero Snellman ja Bruno Tuukkanen. Lipusta on käyttötarkoitukseltaan kolme eri

tyyppiä: kansallislippu eli tavallinen siniristilippu, suora-kaiteinen valtiolippu ja kielekkeinen valtiolippu. Virallisen valtiolipun symboli on leijona, jolla on kohotettu miekka kädessään ja kruunu päässään.

Lipun risti symboloi kristinuskkoa. Risti oli Pohjoismaissa alun perin Tanskan lipussa, ja siitä se levisi ensin Ruotsin ja sitten Norjan, Suomen ja Islannin lippuihin. Se on otettu myös Färsaarten ja Ahvenanmaan lippuihin. Pohjoismaissa käytetty risti on myös osissa Britteinsaarissa, Kreikassa ja Venäjällä asuvien Suomen sukukansojen, kuten karjalaisten ja vepsäläisten lipuissa.

Miten oli silloin, miten nyt?*

Naisten osuus valituista kansanedustajista

<u>1917</u>	<u>2015</u>
9,0 % (18 kansaned.)	41,5 % (83 kansaned.)

Vastasyntyneen elinajanodote

<u>1911–1920</u>	<u>2017</u>
43 v (M)	78 v (M)
49 v (N)	84 v (N)

Naisten ja miesten keskipituus

<u>1910-luvulla</u>	<u>2014</u>
160,6 cm (N)	165 cm (N)
170,0 cm (M)	179 cm (M)

Valtionvelan määrä asukasta kohti (nykyrahassa)

<u>1917</u>	<u>2016</u>
96 €	18 577 €

Peruskoulutusta enemmän opiskelleiden osuus

<u>1920</u>	<u>2015</u>
5 %	71% (perusasteen jälk. tutkinto)

Maatilojen keskipinta-ala

<u>1920</u>	<u>2016</u>
9 ha	45 ha

Venäjän viennin osuus viennistä

<u>1917</u>	<u>2016</u>
96,3 %	5,7 %

Opiskelijoita Helsingin yliopistossa

<u>1917</u>	<u>2016</u>
3 215	32 031

Palvelualoilla ja hallinnossa työskentelevien osuus

<u>1920</u>	<u>2016</u>
10,9 %	73,7 %

Teollisuudessa työskentelevien osuus

<u>1920</u>	<u>2016</u>
11,5 %	21,8 %

Maa- ja metsätaloudessa työskentelevien osuus

<u>1920</u>	<u>2016</u>
70,1 %	4,1 %

Talviaurattuja maanteitä

<u>1925</u>	<u>2015</u>
40 km	79 300 km

Lentomatkustajien määrä

<u>1924</u>	<u>2016</u>
269	20 786 846

Vuoden keskilämpötila Helsingissä

<u>1917</u>	<u>2015</u>
4,0 °C	7,8 °C

Kahvin kulutus henkeä kohti

<u>1917</u>	<u>2015</u>
1,72 kg	9,9 kg

Lääkäreiden määrä

<u>1917</u>	<u>2015</u>
645	21 980

*Tilastokeskuksen kokoamia tietoja

Elämäni polku

Rauha Määttä: Elämäni polku. Omakustanne 2015. 158 s.

Kirjansa esipuheessa Rauha Määttä kertoo, että jo lapsuuskodissa Sotkamon Tipasojalla kirjoittaminen oli ollut mieleistä. Myöhemmin siihen ei ollut mahdollisuutta perheenhoidon, työn ja opiskelujen vuoksi. Vasta sairastumisen myötä isäinpäivänä 2007 tuli elämään pysäytys, ja shokin laantuttua ja kunnon palattua tuli halu kirjoittaa, avata elämän ovet ja ikkunat avoimesti ja rehellisesti luettavaksi, kertoa mitä sairauden vuoksi on tapahtunut, mitä se on merkinnyt. Seuraava lainaus antaa eloisian kuvauksen sotkamolaisen kylän elämästä 1950-luvulla koulukkaan silmin.

Kansakoulussa

Siskojen kertoman mukaan olen oppinut neulomaan jo viisivuotiaana tyttönä. Neuloin patalappuja, nukenvaatteita ja mitä sattui mieleen tulemaan. Minua harmitti, kun vanhemmat siskoni purkivat neuleeni pois, koska värillisiä lankoja oli vähän ja niitä tarvittiin muihin neuleisiin raidoiksi. Koulunmenon lähestyessä vanhemmat siskot sanoivat minulle, että minun pitää opetella lypsämään lehmää, sillä muuten en pääse kouluun. Niinpä opettelini lypsämään umpeen menevää lehmää ja pääsin aloittamaan kansakoulun 19.8.1952. Hilja-sisko kyyditsi minut ensimmäisenä koulupäivänä polkupyörän tavaratelineellä Lontan koululle. Isä oli järjestänyt minut ja Emmin Lontan kouluun, koska sinne oli lyhyempi koulumatka (3,5 kilometriä) kuin Tipasojan kouluun. Sitten isä sanoi, että kuulumme Tipasojan koulupiiriin, ja sen vuoksi piti muuttaa Tipasojan kouluun, jonne koulumatka oli 4 kilometriä. Ensin oli noin kilometrin verran kivistä kärrytietä, joka kiersi lahdenperään ja siitä Valkeisenjärven ja Herttuajärven välisen puron yli heikkoa siltaa pitkin. Talvella kouluun mentiin kävellen, hiihtäen tai maantietä pitkin potkurilla. Syksyllä ja keväällä kuljin kouluun ensin kävellen ja myöhemmin polkupyörällä. Koulumatkaa kuljettiin yhdessä herttuakyläläisten kanssa. Koulukavereita olivat Einolan Aili, Saara ja Eino ja Vesalan Ritva ja Erkki. Jonkun aikaa oli samassa koulussa myös Markun Veijo. Tapasimme koulukavereit lähellä Välikankaan taloa, ja kouluun mennessä laitettiin tiehaaraan kapula merkiksi, että on jo mennyt kouluun, jos kavereita ei näkynyt. Kävelymatkalla riitti juttelua. Esimerkiksi kerran oli Kai-nuun Sanomissa joulun alla jouluaiheinen sarja, jonka rooleja näyteltiin koulumatkalla.

Kerran kouluun lähtiessä menin uteliaana kurkistamaan salaa vanhan talon nurkan takaa ja näin, kun lampaalta otettiin verta. Eipä ihme, että isä ei ollut luvannut mennä katsomaan syksyistä teuras-

tusta ennen kuin teurastettu eläin laitettiin roikkumaan ja alettiin nylkeä nahkaa...

Sen jälkeen ei ole tarvinnut mennä katsomaan teurastusta salaa. Joskus olin sairaana, kuumeisena. Silloin olin pois koulusta ja makasin pirtissä vuoteessa. Isä oli ulkotöissä ja kävi kahvilla käydessään minua katsomassa, koetteli kädellä otsasta, onko tytöllä vielä kuumetta. Vielä ollessani jo aika iso tyttö isä piti minusta huolta.

Kansakoulu kesti seitsemän vuotta. Tipasojan koulussa kolmannella luokalla oli opettajana ikäneito Anna Kostamo, josta on jäänyt lämpimät muistot. Ihailin opettajan kaunista kukkapuutarhaa. Kerran minulla ja tyttökaverilla paleltuivat pakkasella posket. Opettaja Kostamo voiteli posket voiteella, ja kotiin lähtiessä kääri huivin poskien suojaksi. Pääsiäisviikolla menin tyttökaverin kanssa pakkasaamuna lämmittelemään opettajan kotiin. Opettaja tarjosi meille lämmintä mehua, ja kuuntelimme radiosta pääsiäisaiheista aamuhartautta. Uskonnotunnilla opettaja Kostamo kertoi jännittäviä Raamattu-aiheisia kertomuksia. Opettaja seisoiluokan edessä kädet ristissä pullean vatsan päällä. Itsekin luin jännittäviä tarinoita Jaakobista ja Joosefista uskonnonkirjasta.

Opettaja Kostamo oli kotoisin Parikkalasta ja teki jo silloin lähetystyötä. Me oppilaat lähetimme yhdessä paketteja Afrikkaan: lastenvaatteita, kyniä, paperia ym. tavaraa. Eimi-niminen lähetystyöntekijä lähetti meille valokuvan ja kiitoskirjeen opettajan kautta. Tuolta ajalta on säilynyt kirje, jonka olen kirjoittanut Martta-siskolle vajaan 10 vuoden iässä:

Koivulahdessa 22.2.1955

Hyvä Martta!

Terveiset sinulle täältä kotoa ja kiitos siitä kauniista mekosta, jonka minulle teit. Meillä oli Raitiuskilpikirjoitus, osasin vastata jokaiseen kysymykseen. Terveisiä opettajalta, hän oli viime py-

hänä Herttuassa seuroissa. Siellä puhui Härkönen ja opettaja puhui myös. Me lähetimme koko luokka paketin Afrikkaan. Opettajan tuttava Eimi-täti on saanut kolmoset, yksi on kuollut 2 päivän perästä. 2 jotka ovat jääneet eloon, elävät onnellisina, mutta alastomina. Eimi kertoi kirjoituksessa, että 25 mustaa neekeriä ovat tulleet kasteoppilaaksi ja yksi oli sanonut Eimille, hanki minulle vaatetta, näethän että olen alaston.

Terveisiä sinulle ja voi hyvin.

Toivoo Rauha S Tervo

Neljännestä seitsemännelle luokalle asti oli opettajana Heimo Pahkala. Pahkala oli täsmällinen ja välillä ankara opettaja. Koulussa oli useita kovin viljejä poikia, ja opettajalla oli ongelma hallita poikalaumaa. Kerran olimme liikuntatunnilla, ja oli tarkoitus pitää jumppaa. Olimme jonossa, ja vilkas poika häiritsi kovasti. Silloin opettaja yritti läpsäyttää poikaa päähän. Ilmeisesti poika kuitenkin huomasi tämän ja meni nopeasti kyykkyyn. Opettajan kämmen heilahti, mutta pojalta nousi vain hiukset pystyyn. Eräs toinen naapurikylän poika oli vilkas ja häiritsi jatkuvasti opetusta. Opettaja määräsi pojan istumaan luokan taaimaiseksi. Poika oli saanut kotoa evääksi pyöreän riisipiirakan. Hän oli syönyt piirakan sisukset ja jättänyt reunat hevosenkengän muotoiseksi ja näytti sitä meille toisille oppilaille. Se sai tietysti aikaan naurua. Opettajalta vaadittiin kovasti kärsivällisyyttä, jotta jaksaisi opettaa isoa ryhmää. Kerran Pahkala sanoi: ”Tänään istutte koulun jälkeen koko luokka”. En muista, mistä meitä rangaistiin. Emme kuitenkaan istuneet, vaan seisoiimme jonkun aikaa. Taisivat pojat vitsailla, että miksi pitää seisoa, vaikka sanottiin, että koko luokka istuu. Kerran äidinkielen tunnilla taas kirjoitti opettaja taululle vaimonsa nimen Inga, halusi varmaan opettaa äng-äännettä. Opettaja kirjoitti tauluun lauseen: ”Ingan uudet kengät ovat sängyn alla”. Oppilaat lukivat taululta lauseen, ja kaikki rupesivat nauramaan. Tietysti oppilaiden nauru loukkasi opettajaa, ja hän pyyhkäisi lauseen pois taululta yhdellä sienen vilauksella.

Aikuisena muistelen Pahkalaa kunnioittaen, hän oli taitava opettaja. Erityisesti kiitollinen olen musiikin taidoista, joita opettajalta opin. Hän oli monipuolinen musiikin opettaja, ja kertoman mukaan hän oli varalla Sotkamon kirkossa kanttorinakin. Koululla oli soittovälineenä harmoni, jota opettaja soitti. Oppilaat eivät saaneet koskea har-

moniin; jos sitä halusi koskea, piti salaa kokeilla. Laulutunnilla opeteltiin ensin kansanlauluja, ja lopputunnista laulettiin virsiä. Myös nuottioppia opeteltiin. Pahkala runoili ja sävelsi mm. laulun *Laulu Tipasojalle* ja opetti laulun myös meille oppilaille. Joulukuun ja äitienpäiväjuhlien varten Pahkala opetti vain kuorolauluja, muun ohjelman saivat oppilaat suunnitella itse. Harjoittelimme yhdessä näytelmiä ja esitimme yksinlaulua ja runoja.

Minua pyydettiin laulamaan yksin äitienpäiväjuhlassa. En aluksi lupautunut laulamaan, koska minulla ei ollut enää omaa äitiä. Lopulta suostuin kuitenkin laulamaan laulun *Äiti on poissa*:

Oisinpa lintunen kepeäsiipinen, lentäisin pois!

Lentäisin luoksesi: luonasi, äitini, onnea ois.

Poissa jos oletkin, unessa sittenkin luonani käyt.

Mutta kun heräjä, unesta säpsähdän, ei sua näy.

Silloin, oi äitini, itkevi lapsesi, tulehan jo!

Kiirehdi tulemaan, lastasi tapaamaan! Palajatko?

Yhtenä äitienpäivänä oli ohjelmassa kuvaelma *Sinisiipi*. Emmi-sisko oli mukana ohjelmassa, ja minä sain olla keiju Pieni Sinisiipi. Myöhemmin ollessani lastenohjaajan työssä suunnittelin nukien avulla samanaiheisen pöytäteatterikuvaelman.

Laulutunnilla oli kerran kuukaudessa ohjelmallinen tapahtuma, johon kuuluivat alkulaulu, tervehdyssanat, satu, runo, yksinlaulu, kertomus, vuorokeskustelu, yhteislaulu, esitelmä, kaskut, tietokilpailu, päätössanat, pisteenlasku ja päätöslaulu. Lopuksi valittiin henkilöt seuraavaan tilaisuuteen, ja myös opettaja itse oli vuorollaan mukana. Minäkin sain pitää esitelmän, laulaa yksinlaulua ja lausua kertomuksen, tervehdyssanat ja kaskuja. Kerran kysyin isältä, mitä kaskuja voisin kertoa. Yksi niistä oli tämä: ”Eräs mies meni kauppaan ja osti kaupasta kananmunia. Kaupasta ulos menessään mies lankesi, koska katu oli liukas. Vastan tuleva asiakas kysyi mieheltä: – Särkykö munat? Mies vastasi: – Ei munat särkyneet, vaan kävi itselleni hemmetin kipeästi.” Opettaja hymyili vitseille, mutta ei minua siitä moittinut. Esityksen lopuksi esitys arvioitiin ja annettiin pisteet. Yleensä kaikki pisteet vaihtelivat 7–9. Opettaja sai aina 10 yksinlaulusta, runosta ja tietokilpailusta.

Joulujuhlissa opettaja piti aina juhlapuheen. Oppilaita hän ohjasi laulamaan kuorossa joululauluja. Oppilaat olivat myös itse keksineet ohjelmaa ja lausuiivat runoja ja lauloivat yksin- ja kaksinlauluja. Tyttöjen kanssa esitimme näytelmän, jota

harjoittelimme koulutuntien jälkeen, en kyllä muista näytelmän nimeä. Muistan, että Emmi oli hyvä laulamaan ja esiintyi joulujuhlissa *Tiernapojissa*. Joulujuhlissa kävi joulupukki, ja tontut jakoivat joululahjat. Aikaisemmin oli arvottu, kuka lähettää joululahjan kenellekin. Joulukortteja oli niin paljon, että ne jaettiin jo ennen joulujuhlaa. Mieleeni on jäänyt erään joulujuhlan päätöslaulu. Muuan iäkäs pappa istui penkin päässä kumarassa kädet ristissä ja lauloi päätään nyökyttäen kuuluvasti Vanhan Virsikirjan virttä numero 14: *Nyt seisahdun mä seimelles, oi Jeesus autuuteni*.

Koulu oli täynnä ihmisiä joulujuhlissa. Kun juhla päättyi, kaikki lähtivät tungoksessa kiireesti kotimatalle. Oli pimeää, ei ollut muita valoja kuin koulutalon ulkovalot. Pitkänmatkalaiset tulivat hevosella, ja hevosia oli paljon, koska joka perheessä oli oma valjastettu hevonen. Hevoset oli valjastettu ajelurekeen eli reslaan, ja ne olivat parkissa odottamassa kotiinlähtöä. Minäkin etsin pimeässä omaa hevosta ja lopulta osasin oikeaan paikkaan. Isä ohjasi hevosta, mukana olivat Emmi,

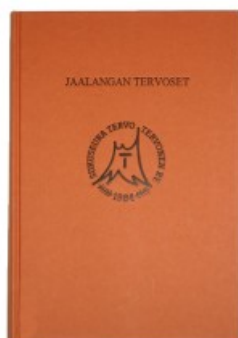
Osmo ja minä. Hevosia juoksi jonossa kotiinsa päin, ja reet olivat täynnä ihmisiä. Kotimatalla oli pimeää, ja aisakellot, kulkuset ja selkätiuku kilisivät kauniisti. Isä sanoi aina, että kotimatalla hevonen menee nopeammin.

Kansakoulussa opettaja jakoi todistukset ja kaikki muutkin vihkot aakkosjärjestyksessä. Minua harmitti, koska Tervona sain paperit aina viimeisenä. Itsekseni ajattelin, että on minulla kyllä tyhmä sukunimi. Yhden koululaisen sukunimi oli Määttä, ja ajattelin että nimi oli yhtä tyhmä kuin minullakin. Nyt olen saanut kokea molemmat sukunimet ja ollut Määttänä jo 50 vuotta. Nyt ajattelenkin, että molemmat ovat hyviä sukunimiä. Isäkin sanoi ennen näin: ”Ei nimi miestä pilaa, ellei mies nimeänsä.”

Kouluajoista jäi mieleen kaipuu jatkaa opintoja. Lapsena olisin halunnut opettajaksi. Nuorena minulla ei kuitenkaan vielä ollut mahdollisuutta opiskella, ja menikin aika kauan, ennen kuin haaveet opinnoista toteutuivat.*

SUKUSEURAN TUOTTEITA MYYNNISSÄ!

Sukukirja
Jaalangan Tervoset
50 €/kpl

Sukukirja
Sotkamon Tervot ja lisäyksiä
Jaalangan Tervosiin
60 €/kpl

Standaari 30 €/kpl

Adressi 10 €/kpl

Avaimenperä,
metalli 6 €/kpl

Pinssi, metalli 5 €/kpl

Kynä 4 €/kpl

Lippis 12—14 €/kpl

Lisäksi myynnissä on logolla varustettuja T-paitoja 12 €/kpl, kynttilöitä 7,50 €/kpl ja kangaskasseja 4,50 €/kpl. Tilauksiin lisätään lähetyskulut.

Tilaukset ja tiedustelut: tervojuhae@gmail.com tai p. 044 240 2802

Seuran sukkokous 2017 Joutsassa

Teksti : Timo Tervo; kuvat: Hannu Mustonen, Kirsti ja Timo Tervo

Sukukokous pidettiin 29.7.2017 Joutsassa Lounaskahvila & juhlahuone Hypoteekissa. Kokouksemme alkoi perinteisellä seppleen laskulla Joutsan sankarihaudoille ja jatkui tutustumisella taidekeskus Haihatuksen näyttelyyn Joutsan keskustassa. Kokouspaikalla ilmoittautumisen, lounaan ja valokuvauksen jälkeen pidettiin vuosikokous. Kokouksen lopuksi juotiin päätöskahvit. Vuosikokouskuvat ovat takakan-
nessa (seur. sivulla) ja muut kuvat tällä sivulla. ★

**Seppleen lasku
29.7.2017 Joutsan san-
karihaudoilla**

◀ Seppleen laskijat
Terhi Mäkinen ja Juha
Tervo; airueina Kirsti
Tervo ja Marja-Leena
Timonen (kuvassa edes-
sä).

Sukuseuralaisia sank-
rihaudalla. ▶

▲ Haihatuksen kesänäyttely. ▲

▼ Näyttelyn satoa. ▼

▲ Sukuseuralaiset menossa näyttelyyn. Näyttelyn esittelijä
Merja Metsänen kuvassa äärimmäisenä vasemmalla.

Merja Metsänen

Seuran myynti-
tuotteita Jout-
sassa.

Keijo Puumalainen
esitteli erikoisen
rumpukokoelmansa
ja rumpujen "nuo-
tinnoksia" näyte-
soittojen kera. ▶

Lounastauko
Hypoteekissa. ▶

Sukukokous lauantaina 29.7.2017 Joutsassa

◀ Kokoukseen osallistujia.

Kokouksen puheenjohtajana toimi Markku Keijälä ja sihteerinä Marja-Leena Timonen. ▼

◀ Kokous meneillään.

Ryhmäkuva. ▼

